

“ŽÁDÁME SPRAVEDLNOST”

NESCHOPNOST EVROPY OCHRÁNIT ROMY
PŘED RASOVĚ MOTIVOVANÝM NÁSILÍM

AMNESTY
INTERNATIONAL

Amnesty International je globální hnutí více než 3 milionů podporovatelů, členů a aktivistů pocházejících z více než 150 zemí a regionů světa, kteří se zasazují o ukončení závažného porušování lidských práv.

Naší vizí je svět, v němž každý člověk požívá všechna práva zakotvená ve Všeobecné deklaraci lidských práv a dalších mezinárodních standardech na ochranu lidských práv.

Jsme nezávislí na jakékoli vládě, politické ideologii, ekonomickém zájmu či náboženství. Finance získáváme zejména prostřednictvím členských příspěvků a darů veřejnosti.

**AMNESTY
INTERNATIONAL**

První vydání, 2014
Amnesty International Ltd
Peter Benenson House
1 Easton Street
London WC1X 0DW
United Kingdom

© Amnesty International 2014

Index: EUR 01/007/2014 Czech
Původní jazyk publikace: angličtina
Tisk Amnesty International,
Mezinárodní sekretariát,
Velká Británie

Všechna práva vyhrazena. Na publikaci se vztahují autorská práva. Pro účely advokační, kampaňové a vzdělávací lze její obsah bezplatně rozmnožovat jakýmkoli způsobem. Tato podmínka se však nevztahuje na distribuci za účelem prodeje. Vlastníci autorských práv si vyhrazují právo být o výše uvedených aktivitách informováni z důvodu vyhodnocení dopadu této publikace. V případě rozmnožování textu za jinými než výše uvedenými účely, jeho použití v jiných publikacích, překladu či úprav textu si vydavatelé vyhrazují právo předchozího písemného souhlasu a případného nároku na poplatek. Pro vyžádání souhlasu či zodpovězení jakýchkoli otázek prosím kontaktujte copyright@amnesty.org

Fotografie na obálce: Romka přihlíží nucenému vystěhování své komunity, Marseille, Francie, červenec 2013.

Fotografie na poslední straně: Romský protest proti krajně pravicovým demonstracím v Ostravě, Česká republika, říjen 2013. © Gustav Pursche

Dimitris, romská oběť rasově motivovaného útoku v Messolonghi, Řecko, 2012. Pachatelé stále nebyli postaveni před soud. © Amnesty International
Nucené vystěhování romské komunity, Marseille, Francie, červenec 2013. © Raphaël Bianchi

amnesty.org

OBSAH

1. ÚVOD	5
2. POVINNOSTI STÁTŮ POTLAČOVAT NÁSILÍ Z NENÁVISTI.....	7
3. ČESKÁ REPUBLIKA: NÁSILNÉ PROTIROMSKÉ PROTESTY	9
Násilné protesty v Českých Budějovicích	10
Útoky na Romy v Duchcově.....	12
4. FRANCIE: POLICEJNÍ OBTĚŽOVÁNÍ, NÁSILÍ A BEZTRESTNOST.....	15
Policejní obtěžování během nucených vystěhování v Marseille	15
Násilné útoky a beztrestnost	17
Marseille	17
Paříž	18
Hellemmes (Lille)	19
5. ŘECKO: NÁSILNÉ ÚTOKY, POLICEJNÍ RAZIE A BEZTRESTNOST	21
Policejní razie a svévolné zadržování	22
Rasově motivované násilí a beztrestnost	23
Protiromské násilí a nečinnost policie	23
6. ZÁKONY EU - ZATÍM NESPLNĚNÝ SLIB.....	27
7. ZÁVĚRY A DOPORUČENÍ.....	29
VYSVĚTLIVKY.....	31

1. ÚVOD

„Těm, kteří nás napadli, bych chtěla říct: ‚To stačí!‘ Ta válka, kterou proti nám vedou, není správná... Teď je na čase, aby policie a stát nastolily spravedlnost.“

Maria, mladá Romka z vesnice Etoliko, Řecko.

Evropa je v současnosti domovem 10-12 milionů Romů. Mnoho z nich žije pod každodenní hrozbou nuceného vystěhování,¹ policejního obtěžování a násilných útoků.

Podmínky, v nichž jsou mnozí Romové nuceni žít, jsou průkazným svědectvím mnohaletého oficiálního zanedbávání a diskriminace. Někteří evropští lídři nicméně zdaleka nepřiznávají, že tato situace je výsledkem jejich neschopnosti zajistit Romům lidská práva, a naopak obviňují právě Romy z „neschopnosti začlenit se“.

Adela, mladá Romka žijící v neoficiální osadě na předměstí Paříže ve Francii, Amnesty International řekla: „*Nežiju tady, protože by se mi tohle místo líbilo. Nemám na vybranou. Chtěla bych pracovat a žít v domě jako všichni ostatní, a ne bydlet v chudinské čtvrti.*“ Od svého příjezdu do Francie roku 2002 byla Adela nuceně vystěhována více než patnáctkrát.²

Romové v průběhu historie čelili v Evropě extrémnímu násilí a sociálnímu vyloučení. Byli obětmi masových vražd během 2. světové války a i v současné Evropě jsou nadále diskriminováni. Mnoho z nich žije v oddělených osadách a navštěvují segregované a méně kvalitní školy. Podle nedávné studie žije 90 % evropských Romů v chudobě.³

Násilí, obtěžování a zastrašování romských obyvatel a komunit policií a soukromými jedinci a skupinami (nestátními subjekty), z nichž někteří se hlásí k ultrapravicovým skupinám, je velmi rozšířené. Podle Agentury EU pro základní práva (FRA) jeden z pěti Romů v Evropské unii zažil v posledních 12 měsících rasově motivované násilí, jak ukázal průzkum provedený v roce 2008.⁴

Odpověď úředních činitelů je nedostatečná. Místo aby státní úředníci rasistické útoky proti Romům odsoudili, ve skutečnosti je v některých případech omlouvají nebo prohlašují, že Romové nesou vinu sami. Například v červnu 2013 v reakci na kritiku nedostatečného vyšetření a potrestání osob zodpovědných za policejní použití síly během zátahu v červnu

2013 v osadě v Budulovské ulici v Moldavě nad Bodvou na východním Slovensku, v němž bylo zraněno 30 Romů včetně několika dětí, slovenský ministr vnitra údajně řekl: „Aktivisté, novináři a také ombudsmanka, nikdo z nich se nezastal práv většiny občanů Moldavy nad Bodvou, kteří jsou denně terorizováni lidmi ze sociálně vyloučených skupin... Slováci nejsou rasisté, nevdají jim Romové, Arabové, Asiati. Vadí jim lidé, kteří jsou nepřizpůsobiví a kteří neustále porušují zákony.“⁵

V roce 2012 Ilias Kasidiariou, člen řeckého parlamentu patřící ke krajně pravicové straně Zlatého úsvitu, pronesl řeč ve městě Aspropyrgos, které je domovem mnoha Romů. Ve své řeči Romy nazval „lidským odpadem“ a vyzval obyvatele, aby je z oblasti vypudili.⁶ V květnu 2013 dostal deník *Magyar Hirlap* pokutu od orgánu dohlížečského na maďarská média za to, že zveřejnil názor Zsolta Bayera, novináře a zakládajícího člena maďarské vládnoucí strany Fidesz, v němž Romy nazval „zvířaty“, „nezpůsobilými žít mezi lidskými bytostmi“.⁷ Strana Fidesz tento výrok kritizovala pouze velmi omezeně.⁸

Některá prohlášení úředníků EU také naznačují, že Romové si za své vlastní vyloučení částečně mohou sami. Například 16. ledna 2014 Viviane Reding, eurokomisařka pro spravedlnost, základní práva a občanství, řekla: „Mnoho Romů žije ve velké chudobě... Utíkají ze zemí svého původu, protože tam nemají budoucnost... Potřebujeme, aby se [o vyřešení těchto problémů] snažily nejen členské státy, ale aby se také romské komunity chtěly začlenit a vést normální způsob života.“⁹

V důsledku toho, že jsou obtěžováni násilím a diskriminací, je jim odepřen přístup k základním službám a nejsou schopni domoci se nápravy překročení zákona kvůli lhostejnosti nebo otevřenému nepřátelství ze strany policie či jiných státních institucí, se mnoho Romů cítí opuštěně. Maria, mladá Romka z řecké vesnice Etoliko, řekla: „Policie nám řekla, že nás nemůžou chránit... Řekli: ‚Nemůžeme nic dělat, takže vy nesete zodpovědnost [za to, že zůstanete ve svých domovech]. Měli byste vzít své děti, rodiny a odjet.““¹⁰

Mnoho útoků na Romy není nahlášeno, protože lidé nevěří policii a během policejního vyšetřování a trestního řízení je jen zřídka odhalena rasová motivace útoků. Jen málo úředních činitelů sbírá specifické údaje o násilí z nenávisti vůči Romům.¹¹ Většině se nedaří uchránit romské komunity před zastrašováním, obtěžováním a rasově motivovaným násilím, a následně nejsou schopni incidenty dostatečně prošetřit a viníky postavit před soud.

Tento brífink zkoumá násilí z nenávisti a obtěžování Romů státními a nestátními subjekty. Sleduje typické případy ve třech zemích – České republice, Francii a Řecku – a zkoumá problémy, které se opakují v celém regionu. Brífink uzavírá několik doporučení apelujících na národní vlády a instituce EU, aby odpovídajícím způsobem reagovaly na diskriminaci, násilí a pronásledování Romů.

2. POVINNOSTI STÁTŮ POTLAČOVAT NÁSILÍ Z NENÁVISTI

Násilí z nenávisti je trestný čin, jehož terčem jsou osoby kvůli jejich skutečné nebo domnělé vazbě na skupinu definovanou charakteristikami, mezi než patří rasa, etnický původ, náboženství, status migrantů nebo socioekonomický status. Představuje druh diskriminace,¹² neboť jeho terč je vybrán na základě osobních charakteristik, které patří mezi důvody chráněné mezinárodními úmluvami o lidských právech.

Státy musí zaručit, že všechny druhy násilí z nenávisti budou zakázány zákonem.¹³ Musí rovněž vytvořit politiku a praktiky, jejichž cílem bude zaručit účinné zavedení těchto zákonů do praxe, a poučit vyšetřovací a justiční orgány o tom, jak s násilím z nenávisti nakládat.¹⁴ Jejich odpovědi musí být součástí širší politiky, jejímž cílem je eliminovat diskriminaci a podporovat rovnost.

Politika musí zahrnovat veřejné uznání a odsouzení ze strany úřadů a politických lídrů. To je nezbytně nutné pro boj s diskriminací a destruktivní zprávou, kterou takové násilí předává jedincům, skupinám a společnosti, a pro vybudování důvěry mezi cílovými komunitami ve schopnost a ochotu státu chránit jejich práva.

Když dojde k domnělému násilí z nenávisti, státy musí reagovat nejen stíháním podezřelých pachatelů, ale také zajištěním, že diskriminační motiv na pozadí takového násilí bude během vyšetřování odhalen a vzat na vědomí při trestním řízení. V některých případech pachatelé diskriminační motiv otevřeně vyjádří, v jiných je tento motiv méně zřejmý. Jedinci a komunity mohou navíc být terčem násilí z více důvodů. Ať jsou okolnosti násilí jakékoliv, cílem vyšetřování musí být odhalení jakéhokoliv domnělého diskriminačního motivu, který za násilím stojí, ať už tento motiv byl nahlášen obětí, svědky nebo podezřelými, či nikoliv.

Mezinárodní úmluvy o lidských právech ukládají státům za povinnost chránit lidi před diskriminačním násilím a obtěžováním. Například Mezinárodní úmluva o odstranění všech forem rasové diskriminace ukládá státům za povinnost potrestat násilné činy nebo nabádání k takovým činům proti jakékoliv rase nebo skupině osob jiné barvy pleti nebo etnického původu.¹⁵

Evropský soud pro lidská práva v několika případech zjistil, že nedostatečné prošetření domnělého rasového motivu násilí porušilo Evropskou úmluvu o ochraně lidských práv a základních svobod, konkrétně rovné požívání některých práv stanovených Úmluvou, mezi něž patří právo na život (článek 2) a zákaz podrobování nelidskému a ponižujícímu zacházení (článek 3).¹⁶

„Při vyšetřování násilných činů mají státní orgány dodatečnou povinnost podniknout všechny opodstatněné kroky, aby odhalily jakýkoliv rasový motiv a zjistily, zda mohla či nemohla v událostech hrát roli jakákoliv etnická nenávist nebo předsudek. Nakládání s rasově motivovaným násilím za stejných podmínek jako s případy, které nemají žádný rasový podtext, by znamenalo přimhouřit oči nad specifickou povahou činů, které obzvláště porušují lidská

práva. Nerozlišování mezi způsoby, jakými jsou řešeny situace, které jsou v zásadě odlišné, může představovat neoprávněné zacházení, jež je neslučitelné s článkem č. 14 Úmluvy.“

Evropský soud pro lidská práva, *Stoica proti Rumunsku*, odst. 119, stížnost č. 42722/02, 4. března 2008

S ohledem na demonstrace, které obtěžují romské komunity, v případě *Vona proti Maďarsku* roku 2013 Evropský soud pro lidská práva objasnil, že stát musí chránit právo na život bez zastrašování, zejména pokud byli členové skupiny „vyčlenění na rasovém základě a byli zastrašování... fyzickou přítomností skupiny organizovaných aktivistů, která pro ně představuje hrozbu“.¹⁷ Soud zdůraznil, že pokud jsou Romové ohrožováni demonstranty ve svých domovech, jsou v podstatě drženi jako „nedobrovolné publikum“ a nemohou před obtěžováním uniknout.

3. ČESKÁ REPUBLIKA: NÁSILNÉ PROTIROMSKÉ PROTESTY

„Jak jsem to [protiromské demonstrace] já viděl, tak jsem si dokázal představit tu dobu za Hitlera.”

Michal, z Českých Budějovic, interview s Amnesty International, leden 2014

V roce 2013 české krajně pravicové skupiny zorganizovaly protiromské protesty v desítkách měst po celé zemi.¹⁸ K protestům se přidala řada osob, jejichž palba rasistických nadávek a zastrašovacích taktik zasáhla obyvatele romských čtvrtí, a to někdy opakovaně.

Zima přinesla od tohoto systematického obtěžování dočasnou úlevu. Nicméně mnohé romské komunity i nadále pronásleduje strach z toho, co se může stát, pokud se demonstrace se zlepšujícím se počasím v roce 2014 obnoví. Podle informací, kterými Amnesty International disponuje, budou na jaře a v létě zorganizovány nové protiromské protesty. Od února 2014 se konalo několik malých protiromských protestů. Například 1. března se konaly dva protiromské protesty v Ostravě a Plzni. Zúčastnilo se jich jen několik desítek demonstrantů.¹⁹

Protiromské demonstrace jsou v České republice organizovány již několik let. Obvykle se jich účastní několik set, někdy několik tisíc, osob, které se často pokoušejí Romy násilně napadnout a používají proti nim rasistické a diskriminační výrazy.

V roce 2013 významně vzrostl počet a geografické rozpětí protiromských demonstrací. Na rozdíl od demonstrací zorganizovaných v letech 2008 či 2011²⁰ se demonstrace v létě 2013 konaly ve městech po celé zemi. Během jediného dne, 24. srpna, zorganizovaly různé skupiny protesty v osmi různých městech.²¹ Některé z nich měly za následek násilné střety s policií.²²

Tyto demonstrace jsou organizovány různými skupinami, včetně krajně pravicových politických stran, mezi něž patří např. Dělnická strana sociální spravedlnosti (DSSS) s velmi silnou protiromskou politickou agendou. Internetová mediální platforma *Romea* v rozhovoru s Amnesty International prohlásila, že přestože tato strana není zastoupena v českém parlamentu, jiné větší politické strany, včetně Úsvitu přímé demokracie²³, do svých projevů zasadily protiromskou rétoriku.²⁴

Reakce centrální vlády byla i přes závažnost a velký rozsah demonstrací nevyhraněná. Několik nevládních organizací a později také vládní zmocněnec pro lidská práva zaznamenali do očí bijící absenci prohlášení, která by akce jednoznačně odsoudila.²⁵

Obtěžování a násilí z nenávisti proti Romům se děje také mimo kontext těchto demonstrací. Podle údajů sesbíraných Ministerstvem vnitra bylo v roce 2012 proti Romům spácháno 53 případů násilí z nenávisti.²⁶ Podle nevládní organizace In-lustitia, která poskytuje právní pomoc obětem násilí z nenávisti, v otázce vyšetřování diskriminačního motivu spojeného s násilím přetrvávají problémy. V některých případech totiž není domnělý diskriminační motiv důkladně prošetřen.²⁷

NÁSILNÉ PROTESTY V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH

„To bylo strašný. [My] jsme se strašně báli. Ty děti... ze spaní normálně vstávali, nemohli ani spát, ty se báli... Protože jsme se koukali z okna a oni nám nadávali do černých sviní, že nás zabijou... My jsme celý noci nespali, protože jsme se báli, že nám rozbijou dveře.“

Martina, romská obyvatelka sídliště Máj v Českých Budějovicích. Interview s Amnesty International, leden 2014

Martina žije v útulném bytě v jednom z barevně natřených paneláků na sídlišti Máj. Romů zde žije asi 600 z celkových 22 000 obyvatel sídliště. Většina Romů žije ve dvou ulicích: Volfova a Bendy. Onoho chladného lednového rána, kdy sídliště navštívili zástupci Amnesty International, vypadalo okolí mírumilovně a klidně. Trauma a strach, které zanechaly demonstrace z roku 2013, však byly zřetelné.

Záminkou demonstrací byla potyčka na dětském hřišti mezi romskými a neromskými dospělými, ke které došlo 21. června 2013. V reakci na ni zorganizovala skupina krajně pravicových extremistů demonstraci na českobudějovickém hlavním náměstí. Okolo páté hodiny odpoledne začal směrem k sídlišti Máj pochodovat dav čítající přibližně 1000 osob,²⁸ který křičel rasistické nadávky.²⁹ Za necelou hodinu demonstranti, posílení o nově příchozí, došli na sídliště Máj, které je od hlavního náměstí vzdálené čtyři kilometry.

Přestože romští obyvatelé sídliště Máj věděli, že se 29. června 2013 bude konat demonstrace, nečekali, že se tak přiblíží k jejich domovům. Bylo ohlášeno, že se demonstrace bude konat na hlavním náměstí, a očekávalo se, že skončí do 19 hodin.³⁰

„V den první demonstrace jsme [si] mysleli, že se to odehraje na náměstí a pak se všichni rozejdou. Nikdo nepočítal s tím, že oni namíří pochod právě k Romům přímo na sídliště... To byl prostě šok... v té době tam panoval hodně velký strach.“

Michal, romský obyvatel Volfovy ulice, 27 let, interview s Amnesty International, leden 2014

Podle zpráv z médií a popisu událostí z pohledu romských obyvatel, s nimiž Amnesty International mluvila, jakmile se demonstranti dostali do ulic, které hraničí se sídlištěm Máj, začali házet rachejtle a skleněné lahve a zapalovat odpadky. Když zasáhli policisté, demonstranti je napadli kameny.

Z videozáznamu demonstrace konané 29. června 2013 na hlavním náměstí v Českých Budějovicích je patrné, že demonstranti křičeli rasistické nadávky, že organizátoři vyzvali protestující, aby pochodovali k sídlišti Máj, a že někteří demonstranti měli v úmyslu Romy násilně napadnout.³¹ Přes tyto náznaky skutečného rizika diskriminačního násilí a obtěžování tvrdí policie ve svém oficiálním prohlášení z 1. července 2013, že jejich hlavním úkolem bylo předejít střetům mezi „oběma stranami“, zachovat veřejný pořádek a ochránit majetek.³² Jelikož se policii nepodařilo zabránit demonstrantům, aby došli na sídliště Máj, romští obyvatelé byli zavřeni ve svých domovech a neměli možnost pokračovat ve svých životech bez

zastrašování a strachu o vlastní bezpečnost.

O týden později, 6. července 2013, když si rodiče s dětmi užívali na hřišti slunečné počasí, došlo ke druhému pochodu. Martina, romská obyvatelka sídliště Máj, Amnesty International řekla:

„Moje sestra byla na balkóně a začala řvát: ‘Lidi, utíkejte domů, oni už jsou zase tady!’... Děti se na nás dívaly a nechápaly, proč je bereme a utíkáme s nima... Báli se: ‘Mami, co se stalo? Co se děje? Už jsou tu zase?’“

Podle policie nebyla tato druhá demonstrace nahlášena místním úřadům, a byla tedy nepovolená.³³ Ve snaze zamezit pochodu k sídlišti Máj policie obklíčila shromáždění na hlavním náměstí a dovolila účastníkům, aby v malých skupinkách odešli. I přes tato opatření se některým protiromským demonstrantům podařilo dojít na sídliště a obtěžovat jeho romské obyvatele.

Následující sobotu, 13. července, se stovky jedinců z různých částí města shromáždily poblíž sídliště Máj a pokusily se prolomit zátaras, které tam postavila policie. Policie demonstrantům zabránila v tom, aby se dostali do ulic obývaných Romy, a údajně zatkla 60 osob.³⁴ Protesty pokračovaly další tři víkendy ve formě menších shromáždění. Třebaže co do počtu nebyly významné, pro místní Romy představovaly zdroj strachu a stresu.

24. srpna, v den, kdy se konaly protiromské protesty současně v několika českých městech, pochodovala skupina 150 osob z hlavního náměstí k jednomu z mostů. Poté se menší skupiny zhruba 20 demonstrantů dostaly k sídlišti Máj.³⁵ Markus Pape, jeden z pozorovatelů lidských práv a organizátor shromáždění na podporu Romů na sídlišti Máj, tvrdí, že večer se ve Volfově ulici shromáždila skupina 300 lidí. Někteří z nich křičeli rasistické nadávky a pokoušeli se Romy provokovat, ale nebyli tak agresivní jako účastníci předchozích demonstrací.³⁶

Během léta 2013 se romským obyvatelům sídliště Máj dostalo solidární pomoci a ochrany od asociace Konexe, která na sídlišti každou sobotu pořádala pokojné demonstrace. Tato shromáždění se pokoušela zabránit protiromským demonstrantům, aby pronikli do ulic obývaných Romy, a posílit komunitu.

Po těchto demonstracích město České Budějovice odmítlo povolit další protiromské demonstrace plánované na září 2013 s názvem „Proti kriminalitě, proti zneužívání zákonů policií, a za práva všech řádných občanů této země“ s odůvodněním, že cílem pochodu bylo podnítit nenávist vůči Romům a narušit jejich práva. Protest byl zakázán na základě toho, že se jednalo o pokus o porušení Ústavy a zákonů a o podnícení násilí.

6. srpna 2013 policie vydala tiskovou zprávu, v níž vysvětlila, že původní konflikt na dětském hřišti, který spustil sérii demonstrací, ve skutečnosti nebyl – jak se zpočátku předpokládalo – útokem romské ženy na těhotnou neromskou ženu, ale potyčkou mezi nimi.³⁷ Toto vysvětlení přišlo současně s postupným úbytkem protestů, které v říjnu nakonec ustaly. Přestože protestující polevili, vztah mezi romskými a neromskými obyvateli se změnil. Jeden Rom z Českých Budějovic Amnesty International řekl: „Lidé se teď chovají jinak. Poblíž je obchod, kam pravidelně chodíme. Jeden ze zákazníků se jednou zeptal majitele: ‚Proč sem chodí Cikáni?’“

Opakované sobotní pochody, jichž bylo celkem osm, obzvláště negativně zasáhly děti. Pro mnohé z nich víkendy začaly znamenat pochody, rasové násilí a házení kamenů. "Děti to odnesly nejlépe. Byly ve strachu, vstávaly [ze spaní], vykřikovaly... těžce to prožívaly... A věřím tomu, že to tak bylo i u [neromských dětí]," řekl Michal, romský obyvatel.³⁸

Zejména po první demonstraci v červnu policie přijala některá opatření za účelem ochrany komunit, které byly terčem protestů. Konkrétně policie zatkla několik násilnických demonstrantů v kontextu konfliktů, v nichž byli zraněni někteří policisté. Po první demonstraci policie rovněž přijala opatření, jejichž cílem bylo zabránit protiromským demonstrantům, aby pronikli do ulic obývaných Romy.

POKUS O ŽHÁŘSKÝ ÚTOK NA ROMSKÝ DŮM

14. června 2013, v době kulminace protiromských protestů, se muž pokusil zapálit dům v jižní části Českých Budějovic. Budovu obývaly převážně romské rodiny. Jedna z žen, které v budově žijí, viděla, jak muž lije pod okna benzín. Začala volat o pomoc a vzápětí tři obyvatelé zabránili muži, aby dům zapálil, a zavolali policii. V rozhovoru s Amnesty International 29. ledna 2014 romští obyvatelé budovy, kteří byli svědky incidentu, tvrdili, že muž byl opilý a křičel, že dům zapálí. Údajně také řekl: „Cigán jako Cigán.“

Vyšetřování případu bylo uzavřeno koncem roku 2013 a 46letý muž byl obviněn z pokusu o obecné ohrožení. Obžaloba nezmínila žádný rasový motiv. Během slyšení u soudu 10. prosince 2013 se obžalovaný hájil, že proti Romům nic nemá.³⁹ Podle zpráv v médiích protokoly o policejním vyšetřování muže citují, že mu vadil „bordel a smrad“ okolo domu. V době incidentu byl údajně opilý. Psycholog, který během soudního slyšení v lednu 2014 pronesl odborný posudek, řekl, že obžalovaný mohl jednat pod vlivem alkoholu a že mohl být ovlivněn protiromskými událostmi na sídlišti Máj.⁴⁰

S ohledem na policejní vyšetřování někteří pozorovatelé prohlásili, že policie příliš rychle vyloučila možný rasový motiv, když byla 17. července uvedena slova policejního mluvčího, podle něž podezřelý neměl proti Romům.⁴¹ Členové romské rodiny obývající přízemí budovy v rozhovoru s Amnesty International přiznali, že od incidentu žijí ve strachu. Pokoj, který vede do ulice, již neobývají děti, protože měly strach v něm spát.⁴² V době psaní tohoto textu nebyl proces uzavřený.

ÚTOKY NA ROMY V DUCHCOVĚ

„Nikdo si neuvědomuje, že lidé si [počas demonstrací] nemôžu íť si nakoupit, že musí byť soustředěný v jednom místě, že děti, který to prožívají, se boje. Je to o celým dnu od rána do noci a... zanechává to trauma na dětech... Nikdo si nezaslouží zažívat něco podobného. Toto [lidi] zažívali za války a já si myslím, že v roce 2013, v 21. století už toto asi zažívat nemusíme. Ale bohužel, tohle je Duchcov.“

Štefan, sociální pracovník z Duchcova. Interview s Amnesty International, 31. leden 2014

Po potyčce v hospodě v Duchcově mezi romskými a neromskými obyvateli 18. května 2013 tři lidé vyzvali k „demonstraci nespokojených občanů“ ve městě. Podle médií byl jeden z organizátorů v minulosti obviněn z užívání nacistického pozdravu. Další na Facebooku napsal „Vymazat je všechny!“⁴³

„Na nevinných lidech bylo spácháno hodně bezpráví... Problém [rvačky v hospodě], který měl být řešen soudně, byl přenesen na všechny z nás.“

Pavel,⁴⁴ romský obyvatel Duchcova. Interview s Amnesty International, 31. leden 2014

Demonstrace se konala 29. května 2013. Člen Dělnické strany sociální spravedlnosti (DSSS) v úvodním projevu prohlásil, že Romové mají v České republice bezprecedentní sociální podporu.⁴⁵ Po jeho řeči se rozhodla promluvit k davu zhruba 800 osob shromážděných v centru města také starostka Duchcova. Řekla: „Pokud máte pocit, že teď jak tady stojíme, máme na tyhle otázky rozdílný názory, pletete se.“⁴⁶ Později v rozhovoru s Amnesty International vysvětlila, že se demonstrace zúčastnila společně s dalšími občany, kteří měli obavy kvůli „agresivnímu útoku v hospodě“. Podle názoru starostky byly demonstrace „logickým důsledkem zoufalství obyčejných občanů“.

Demonstrace probíhala v centru Duchcova zhruba půl hodiny a poté se demonstranti vydali směrem do jižní části města, kde žije mnoho Romů. Policie však zablokovala jednu z přístupových cest a okolo 20. hodiny se dav nakonec začal rozcházet.

Po květnové demonstraci v Duchcově následovaly v roce 2013 další čtyři protiromské protesty a pochody. Obtěžování a nadávky zaměřené na Romy se po demonstraci staly čtenějšími. Štefan, sociální pracovník nevládní organizace z Duchcova, v lednu 2014 Amnesty International řekl: „Po první demonstraci, když neonacisté odešli, tak doznívaly [různé] akce, kdy... šli k mému domu, házeli tam rachejtle, snažili se nás zastrašit, nadávali. V rámci města se řešilo několik deliktů, kdy několik nácků napadlo [romské] mladý.“ [...] Popsal, jak šel jednou se skupinou dětí do komunitního centra do plaveckého kroužku a střetli se se skupinou místních členů DSSS. Řekl: „Jejich cílem bylo vyčistit koupaliště, takhle to oni řekli... Napadli mně tam, [řekli mi] že mi rozbijou držku a protože děti měly strach, tak sme nemohli nic dělat... všichni Romové utekli..., já jsem utíkal s nima... Oni [DSSS] potom vydali na internetových stránkách prohlášení, že... jejich cílem [bylo] vyčistit koupaliště od černých hub.“ Policejní vyšetřování tohoto případu bylo uzavřeno – prý pro nedostatek svědků.

Štefan dostal písemné výhrůžky smrti a byl vystaven slovním rasistickým nadávkám. Nakonec mu byla poskytnuta policejní ochrana. O několik měsíců později Amnesty International řekl:

„Já si dál neumím představit, jak mám žít ve městě, kde mám dopředu počítat s tím, že zase na mně přijedou náckové... Já si neumím představit, že celé léto bych zase měl lítat ulicemi... a nic jiného nedělat než hlídat děti a bát se vo to, že vám někdo vypálí byt, nebo že vás někdo zastřelí, nebo zmlátí... Mám strach, opravdu mám strach.“

DISKRIMINAČNÍ OBECNÍ INSPEKCE

Po protiromských demonstracích se zdá, že se romští obyvatelé Duchcova stali terčem místního obecního úřadu prostřednictvím tzv. běžných inspekcí domů, které představují zdravotní a bezpečnostní riziko. 20. června 2013 skupina radních podala k projednání na zasedání městské rady dokument s názvem „Opatření na řešení problematiky s nepřízpůsobilými obyvateli města Duchcova“.⁴⁷ Dokument dělí „sociálně vyloučené obyvatele Duchcova“ – výraz, kterým jsou obecně nazýváni Romové – na dvě kategorie: „spolupracující“ a „nepřízpůsobilí“. Pokud jde o druhou skupinu, obec by měla „vykonávat pravidelné kontroly a snažit se mj. ‘zabránit vyhazování odpadků na veřejných prostranstvích’ nebo ‘zajistit, že nepřízpůsobilí dobrovolně opustí

město“, pokud v něm pobývají pouze dočasně. Zdá se, že tato opatření – třebaže implicitně míří na konkrétní etnickou skupinu, a tudíž jsou diskriminační – byla zavedena do praxe. V lednu 2014 starostka vysvětlila Amnesty International, že po demonstracích městský úřad začal organizovat pravidelné návštěvy romských domácností, údajně ze zdravotních a bezpečnostních důvodů. Inspekce údajně vykonává skupina sestávající ze sociálních pracovníků, hasičů a zástupců místního stavebního odboru.⁴⁸

Jeden z romských obyvatel Duchcova, který inspekce zažil, Amnesty International sdělil: „Nepřízniví jsou ti na okraji [společnosti] a my jsme mezi ně neustále zařazováni... Na nevinných lidech bylo spácháno hodně bezpráví.“⁴⁹

Protiromské demonstrace zanechaly hlubokou jizvu na romských i neromských obyvatelích v Duchcově a České republice jako celku. Mnoho z nich má strach, co se stane v létě 2014. Některé rodiny uvažovaly o tom, že by na několik měsíců opustily město nebo dokonce zemi, aby oni ani jejich děti nemuseli znovu zažít události z roku 2013. V lednu 2014, když nad ospalým městem v severozápadních Čechách zapadalo slunce, jeho mizející paprsky dopadly na velký nápis na přístupové cestě do Duchcova. Stálo tam prostě: „Ven.“ To je zpráva, která vrhá zlověstný stín na životy Štefana, Pavla, Martiny, Michala a tisíců jiných Romů v České republice.

4. FRANCIE: POLICEJNÍ OBTĚŽOVÁNÍ, NÁSILÍ A BEZTRESTNOST

Většina z celkového počtu 20 000 Romů ve Francii žije v extrémní chudobě, v neoficiálních osadách s malým nebo žádným přístupem k základním službám, jako je voda a svoz odpadu, a neustále jim hrozí nucené vystěhování.⁵⁰

Veřejné postoje vůči Romům dokazují, že jsou zde stále hluboce zakořeněné negativní stereotypy. Přestože Romové představují pouze nepatrný zlomek z 65 milionů obyvatel Francie, často jsou prezentováni jako nevítaná a cizí invaze. Podle studie CSA okolo 35 % obyvatel Francie přeceňuje počet romských migrantů v zemi. 77 % dotázaných navíc tvrdí, že Romy vnímá jako oddělenou skupinu a ne jako součást francouzské společnosti.⁵¹

Francouzští politici a představitelé vlády o Romech často nahlas vyslovují diskriminační a stereotypní představy. Romové podle nich mají „specifický životní styl“ a projevují „neochotu se začlenit“. Například ministr vnitra Manuel Valls v interview pro Radio France International v září 2013 řekl: „*Ti lidé [romští migranti] mají životní styl, který se od toho našeho výrazně liší. Proto by se měli vrátit do Rumunska nebo Bulharska.*“⁵²

V posledních letech média a organizace občanské společnosti zaznamenaly několik případů obtěžování a násilí vůči Romům ze strany policie a nestátních subjektů. Kromě případů v Marseille, Paříži a Hellemmes (Lille), které Amnesty International zkoumala pro tuto zprávu, byli v roce 2013 romští přistěhovalci oběťmi násilí a obtěžování v dalších městech, mezi něž patří Antibes (Provence-Alpes-Côte D'Azur, březen 2013), St Denis (Ile-de-France, červenec 2013) a Villeneuve D'Ascq (Nord-pas-de-Calais, srpen 2013).

POLICEJNÍ OBTĚŽOVÁNÍ BĚHEM NUCENÝCH VYSTĚHOVÁNÍ V MARSEILLE

V roce 2013 byly nuceně vystěhovány tisíce romských přistěhovalců.⁵³ Nucené vystěhování je dočasné nebo trvalé přesídlení jedinců, rodin nebo komunit proti jejich vůli z jejich domovů nebo pozemku, který obývají, bez poskytnutí odpovídajících forem právní nebo jiné ochrany nebo přístupu k nim.

Průzkum Amnesty International ukazuje, že nedostatek specifických opatření proti nucenému vystěhování ve francouzských zákonech⁵⁴ způsobuje porušování mezinárodních standardů lidských práv v otázce nuceného vystěhování a práva na bydlení.⁵⁵

V Marseille byly v roce 2013 nuceně vystěhovány stovky romských migrantů.⁵⁶ Po posledních případech vystěhování získaly některé rodiny náhradní ubytování, většina vystěhovaných v roce 2013 však nikoliv. Například 3. prosince 2013 bylo z osady v okolí oblasti Fraix Vallon (12. obvod) vystěhováno 200 osob. Podle Rencontres Tsiganes bylo náhradní ubytování poskytnuto pouze jedné rodině.

Koncem února 2014 bezprostředně hrozilo vystěhování z několika osad, včetně la Parette (300 osob) a Avenue de Roquefavour (60 osob). V prosinci 2013 se prefekt města Marseille (*Préfet*), který má na starosti provádění příkazů k soudnímu vystěhování, rozhodl vystěhování z neoficiálních osad do 15. března 2014 přerušit.⁵⁷ Představitelé města však nyní usilují o to, aby bylo vystěhování provedeno.

POLICEJNÍ NÁSILÍ VŮČI R.

Steluța se přestěhovala do Marseille z rumunské župy Mureș se svým manželem R. a čtyřmi dětmi roku 2007. Žili v několika neformálních osadách a byli mnohokrát násilně vystěhováni. V listopadu 2011 žili společně s dalšími deseti romskými rodinami na pozemcích kostela St. Martin d'Arenc. Steluța Amnesty International řekla: „Spali jsme ve stanu vedle kostela. Večer jsem byla unavená po celodenní práci a chtěla jsem si jen odpočinout. Policie každý týden přicházela kontrolovat naše doklady... řekli nám, abychom se odstěhovali. Čtyři z nich byli obzvlášť hrubí, ničili nám stany a další osobní věci.“

22. listopadu 2011 večer policie do neoficiální osady přišla s cílem vystěhovat všechny její obyvatele. Údajně použili slzný plyn ve stanech, kde spaly děti, a potom zničili stany a další osobní věci.

„Byla jsem strašně vyděšená. Nastříkali mi plyn do obličeje a já jsem nic neviděla, chtěli jsme s sebou jen vzít kočárky, ale všechno zničili.“

R. řekl, že se policistů zeptal: „Proč se k nám chováte jako ke zlodějům, neudělali jsme nic špatného, proč nám to děláte?“ Podle R. mu policisté v reakci na tuto otázku nastříkali slzný plyn do obličeje. „Chtěl jsem utéct, ale nic jsem neviděl, viděl jsem před sebou jen bránu, pokusil jsem se k ní dostat, ale jakmile jsem se k ní přiblížil, měl jsem pocit, že mám zlomenou nohu, a potom už si nic nepamatuju.“ R. upadl do bezvědomí a probudil se o několik hodin později v nemocnici. Steluța vysvětluje: „Všechno jsem to viděla... když se přiblížil k bráně, jeden policajt ho agresivně kopl, a on potom upadl. Policie okamžitě odjela. Nějací sousedé zavolali sanitku.“ R. podstoupil operaci zlomené stehenní kosti a strávil šest měsíců v rehabilitačním středisku.

V lednu 2012 o tomto násilném útoku organizace Médecins du Monde (MdM) informovala prokurátora města Marseille. Následně bylo zahájeno vyšetřování jednání čtyř policistů jako trestného činu. V době psaní této zprávy stále probíhalo. Bylo také provedeno interní policejní vyšetřování. V únoru 2014 prefekt informoval Amnesty International, že podle interního vyšetřování policisté nepoužili nepřiměřenou sílu.

Steluța a R. se přestěhovali do bytu v severní čtvrti Marseille. Doufají, že neradostné roky jsou za nimi, a pevně věří, že se jejich situacelepší: „Líbí se nám tady, se sousedy dobře vycházíme. Chtěli bychom si jen najít práci, zlepšit si francouzštinu a vydělat trochu peněz pro sebe a naše děti.“⁵⁸

Podle organizací občanské společnosti, které jsou s romskými komunitami v Marseille v denním kontaktu, je policejní obtěžování romských migrantů, kteří žijí v neoficiálních osadách, široce rozšířené. Od roku 2011 organizace jako Médecins du Monde (MdM) a Rencontres Tsiganes sesbíraly desítky případů policejního obtěžování a zastrašování Romů. Cendrine Labaume z MdM v únoru 2014 Amnesty International řekla: „Devadesát čtyři procenta našich klientů jsou migranti, ale nikdy nenahlásili zkušenosti s násilím a obtěžováním na území Francie v takovém rozsahu jako romští přistěhovalci.“⁵⁹

Policejní obtěžování v některých případech zahrnuje rovněž zabavování osobních věcí či ničení stanů. 26. února 2014 Amnesty International hovořila s romskými rodinami, které žijí

ve stanech na chodníku na Avenue de la Madrague-Ville, ve 3. obvodu. Dorina, Romka žijící se svým mužem a třemi dětmi ve stanu, řekla: „Moje matka je nemocná a spí ve stanu. Já spím s manželem a našimi třemi dětmi v jiném stanu. Policisté sem často chodí a říkají nám, abychom se vystěhovali. Když pochopí, že tady chceme zůstat, ničí nám stany. Také nám zabavují všechny věci, které se snažíme prodat na nedalekém bleším trhu. Říkají nám, že je nemůžeme prodat. Všechno vyhodí.“ Její manžel Cosmin říká: „Koupil jsem za 50 eur nepojízdné auto, abychom v něm mohli spát, a policie přišla a zabavila nám ho.“

NÁSILNÉ ÚTOKY A BEZTRESTNOST

Podle francouzského Trestního zákoníku spáchání zločinu nebo přestupku na základě skutečné nebo domnělé rasy, etnické příslušnosti, národnosti, náboženství, sexuální orientace nebo genderové identity oběti představuje přitěžující okolnost (články 132-76 a 132-77). Trestní zákoník navíc stanovuje specifické zprůsnění trestu pro některé trestné činy, jako je vražda, mučení, znásilnění, násilí a vyhrožování násilím, pokud byly spáchány z výše uvedených důvodů.

Francouzské úřady sbírají o násilí z nenávisti některé dílčí údaje. V roce 2012 bylo podle údajů ministra vnitra spácháno 1539 trestných činů spojených s antisemitskými a antimuslimskými předsudky.⁶⁰ Na rozdíl od údajů o antisemitském a antimuslimském násilí z nenávisti nejsou dostupné žádné oficiální dílčí údaje o násilí z nenávisti vůči Romům.

MARSEILLE

27. září 2012 zhruba 40 až 50 lidí napadlo skupinu asi 50 Romů, kteří se přestěhovali do Les Créneaux v severní části města. Skupina údajně vyhrožovala tím, že jim zapálí osobní věci, a někteří útočníci u sebe prý měli zbraně. Jeden z Romů zavolal policii a ta přijela. Nepodařilo se jí ovšem výhrůžky okamžitě ukončit, ani zabránit davu, aby Romy přinutil odejít, nebo ochránit osobní věci, které po nich zbyly.

M., Romka, která byla na místě, uvedla: „Řekli, že by nás zabili, kdybychom tam zůstali. Ženy a děti byly vyděšené a začaly plakat. Zavolala jsme policii, po pár minutách přijeli a řekli nám, abychom okamžitě odešli. Vzali jsme si jen některé ze svých věcí a spěchali jsme pryč. Zbytek našich věcí okamžitě zapálili.“⁶¹

Tři z Romů, kterým bylo vyhrožováno, podali stížnost a vyšetřování stále probíhá. Policie Amnesty International kupodivu sdělila, že vyšetřování neidentifikovalo žádné podezřelé ze žhářského útoku, jelikož v okamžiku zapálení osobních věcí policie již nebyla na místě. Policie rovněž uvedla, že během vyšetřování se nepotvrdilo, že bylo Romům vyhrožováno násilím.⁶² Někteří ze sousedů médiím sdělili, že chtěli, aby Romové oblast opustili, protože byli zapleteni do trestných činností, ale popřeli, že by jim vyhrožovali.

Tento typ útoků na Romy a jejich obtěžování nestátními subjekty (soukromými jedinci či skupinami) ve městě v roce 2013 pokračovaly ve stejné intenzitě. Například v březnu deset Romů žijících ve squatu v oblasti St. Louis údajně napadla slzným plynem skupina lidí, která chtěla, aby se vystěhovali. Jedna Romka musela být převezena do nemocnice. Útok nenahlásili na policii, protože se obávali odvety, vzhledem k tomu, že násilníci žili ve stejné oblasti. V červnu 2013 Elena, další Romka, hledala v popelnicích okolo neoficiální osady, kde žila, nějaké využitelné zbytky. Doprovázelo ji jedno z jejích dětí. Muž, údajně soused, ji střelil do hlavy vzduchovou pistolí. Po 10 dnech jí z lebky vyoperovali náboj. Podle lékařské

zprávy, do níž Amnesty International nahlédla, se léčená zranění slučovala s její verzí události. Útok byl nahlášen na policii a bylo zahájeno vyšetřování. Policie Amnesty International sdělila, že si Elena nepamatuje, kde se útok odehrál, a že podezřelí proto nemohli být identifikováni. Podle organizace Rencontres Tsiganes, která Elenu po útoku podporovala, Elena policii řekla, kde k útoku došlo, když případ nahlásovala.

Podle zpráv nevládních organizací mnoho takových incidentů není nahlášeno na policii. Důvody pro to jsou různé, ale klíčovými faktory, které lidi od nahlášení odrazují, jsou nedůvěra v policii a strach z další viktimizace.

„Romové se policie opravdu bojí. Často beru děti do nemocnice na lékařské ošetření a jsou vyděšené, kdykoliv se nám policie dostane do cesty.“

S., Rom, který žil v neoficiální osadě a nyní je zaměstnaný jako sociální pracovník u organizace občanské společnosti

Policejní prefekt (*Préfet de Police*) města Marseille Amnesty International sdělil, že je obtížné určit, zda je násilí vůči romským přistěhovalcům způsobeno jejich etnickou příslušností nebo národností. Prohlásil, že slovní napadání není charakteristické pro útoky na Romy, ale naopak pro útoky na jiné skupiny, a že projevy nepřátelství jsou nejspíš motivovány způsobem, jakým Romové, kteří jsou terčem útoků, žijí, spíše než jejich identitou.⁶³ Přesto je však z nepřátelské atmosféry vůči Romům patrné, že jim hrozí vážné riziko, že se stanou zcela nebo zčásti terčem násilí, kvůli jejich národnosti, statutu migrantů, socioekonomického statutu nebo etnické příslušnosti. Je povinností francouzských úřadů udělat maximum pro to, aby se tyto potenciální motivy podařilo odhalit. Přes tato evidentní rizika však policie nezavedla žádný specifický mechanismus ani žádné interní směrnice, které by umožnily odhalit jakékoliv diskriminační motivy, které mohou za útoky stát.

PAŘÍŽ

16. ledna 2013 se stal romský pár, který spal poblíž Place de la République v srdci Paříže, oběťmi údajného útoku kyselinou. Léo Larbi z nevládní organizace Autremonde, který dané noci v oblasti pracoval, událost popsal následovně:

„Okolo 10 hodin večer jsme dorazili před obchod Rayon D'Or na rue du Temple. Přimo před obchodem leželo na dvou matracích pět lidí. Okolo matrací se potuloval nějaký muž, mysleli jsme, že je to zloděj. Všimli jsme si, že má v podpaží lahev. Když jsme se k matracím přiblížili, zmizel. Všimli jsme si, že matraci, na které pár odpočíval, rozežírá černá tekutina. Kolegyně se jedním prstem tekutiny dotkla a popálila se.“

Lucien, jenž spal se svou rodinou vedle páru, který byl oné noci napaden, řekl: *„Nebylo to poprvé, co se nás ten muž pokusil napadnout. Na jinou ženu zaútočil vloni v létě. Přiblížila se k němu, když si všimla, že na její osobní věci, které nechala v telefonní budce, stříká tekutinu. Stejnou tekutinou na ni zaútočil a popálil jí paži.“*

Po policejním vyšetřování byl podezřelý údajně obviněn z úmyslného násilí (článek 222-13 Trestního zákoníku). Podezřelý popřel jakýkoliv diskriminační motiv a uvedl rovněž, že použil směs bělicího prostředku a vody. Policie Amnesty International sdělila, že vyšetřování bylo okamžité a vedlo k identifikaci podezřelého. Policie vysvětlila, že nemohou potvrdit, zda byl vyšetřován jakýkoliv údajný motiv nenávisti, jelikož to nespadá do policejních kompetencí a je to úkol soudních orgánů, ani jestli podezřelý měl na svědomí další podobné útoky.⁶⁴ 22.

února Amnesty International napsala pařížskému prokurátorovi s žádostí o informace ohledně vyšetřování domnělého diskriminačního motivu. V době dokončování této zprávy (konec března 2014) se nám nedostalo žádné odpovědi.

Mnoho romských migrantů bez domova se zdráhá nahlásit útoky na policii, jelikož jsou často obtěžováni policisty, kteří po nich chtějí, aby se vystěhovali z centra Paříže. Gheorghe, Rom, který spí se svou ženou a třemi dětmi na Place de la République, Amnesty International řekl: „Každý týden na náměstí přichází policista a vyhazuje nám věci... příkrývky, matrace a oblečení...” Lucien, další Rom, dodal: „Tady poblíž je park, rodiny, které spaly vloni v létě na náměstí, se tam scházely. Policie nás pravidelně vyháněla, chtěli, abychom z parku zmizeli... systematicky nás vyhazovali věci... říkali, že v parku děláme nepořádek, ale to není pravda.“⁶⁵

HELLEMMES (LILLE)

V prosinci 2012 se se souhlasem místních úřadů pět romských rodin nastěhovalo do karavanů umístěných ve veřejném parku v obci Hellemmes (Lille). V srpnu 2012 byly rodiny nuceně vystěhovány a přestěhování do Hellemmes bylo součástí „integračního projektu“ podporovaného obecním úřadem. Rodiny byly terčem opakovaných výhrůžek a násilných útoků, jejichž cílem bylo přinutit je k odchodu. Aude Bartholomeus, která v obci Hellemmes žije a přispěla ke spuštění kampaně na podporu romských rodin, popsala atmosféru v okolí.

„Do schránky nám házeli letáky napadající přítomnost romských rodin, v některých případech za použití rasistického a diskriminačního jazyka. Míra intolerance byla nesnesitelná, a tak jsme se rozhodli jednat.“⁶⁶

V říjnu 2012 byla zorganizována demonstrace proti usídlení těchto rodin v obci. Zúčastnilo se jí 150-200 osob. V květnu 2013 v noci házeli útočníci na karavany cihly. Rodiny byly vyděšené a zavolaly Marie Noëlle Briand z Ateliers Solidaires, nevládní organizace podporující Romy v Lille. Ta Amnesty International řekla: „Přijela jsem tam a okamžitě jsme zavolali policii. Dorazili za hodinu. Řekli, že dostali špatnou adresu.“⁶⁷

O pár týdnů později, 8. června 2013, neznámí útočníci hodili na romské karavany několik Molotovových koktejlů. Marie Noëlle Briand rodinám pomohla nahlásit útok na policii. Amnesty International k tomu řekla: „Na policii v Hellemmes jsme sepsali stížnost. Rodiny si nebyly skutečně jisté, že se policistům podaří pachatele identifikovat, zejména když přijeli velice pozdě, když jsme je před několika týdny zavolali. Trvali jsme na skutečnosti, že se jednalo o rasistický útok. Od té doby nemáme od policie žádné zprávy.“ Aude Bartholomeus řekla, že rodiny jsou od tohoto útoku velice vyděšené. „Několik z nich strávilo několik nocí jinde, protože měli strach. Také přestěhovali karavany, vepředu nechali jeden karavan, ale nějakou dobu v něm nikdo nespál.“

Rodiny a místní aktivisté Amnesty International sdělili, že v posledních měsících se situace v Hellemmes výrazně zlepšila. Romským rodinám bylo poskytnuto nové ubytování a místní lidé s nimi pracují, aby změnili situaci a začali narušovat počáteční nepřátelství. V únoru 2014 F., Romka žijící v obci Hellemmes, Amnesty International řekla: „Předtím tady bylo tolik problémů... lidé byli nepřátelští... někdy se mě ptali, proč neposílám děti do školy... i když

moje děti do školy vždycky chodily. Jednou mi tuhle otázku položili ve středu, i když každý ví, že ve Francii děti do školy ve středu odpoledne nechodí. Teď je všechno lepší, někteří lidé nás pořád nemají rádi, ale je to v pohodě. Za pár dní se přestěhujeme do nových (montovaných) domů, to je fajn."

Když se Amnesty International zeptala policie na vyšetřování útoku, odpověď zněla, že se jedná o zodpovědnost soudních orgánů.⁶⁸ 25. února 2014 Amnesty International napsala prokurátorovi města Lille s otázkou, zda jsou vyšetřovány zprávy o rasové motivaci útoků. V době dokončování této zprávy (konec března 2014) se nám nedostalo žádné odpovědi.

5. ŘECKO: NÁSILNÉ ÚTOKY, POLICEJNÍ RAZIE A BEZTRESTNOST

Řecko je domovem 250 000 až 300 000 Romů.⁶⁹ Mnoho z nich žije ve špatných podmínkách v neoficiálních osadách. Nucená vystěhování jsou častá a jejich obětem často není poskytnuto náhradní bydlení a jsou znovu přesídleni do izolovaného a nevhodného bydlení.⁷⁰ Zakoreněná diskriminace v Řecku postihuje všechny aspekty života Romů. Evropský soud pro lidská práva v posledních čtyřech letech vynesl tři rozsudky nařizující ukončit romskou segregaci ve školách ve městech Aspropyrgos a Sofades.⁷¹

V říjnu 2013 zacházení s řeckými Romy po zatčení romského páru ve městě Farsala během policejní razie v jejich osadě z důvodu únosu zaplnilo novinové titulky. Událost vedla k podezření ohledně totožnosti dítěte, které s nimi žilo, jelikož – podle policejního prohlášení – dívka měla „bílou pleť, blond vlasy a zelené oči, což je absolutně v rozporu s [těmi]... kteří se vydávali za její rodiče.“⁷² Následné testy ukázaly, že Maria je biologická dcera romské rodiny žijící v Bulharsku. Mediální zprávy o případu z velké části předpokládaly, že pár „blondatého andílka“ unesl, a případu se přestaly věnovat poté, co se ukázalo, že je Maria také Romka. Odhalily tak stupeň nepřátelství a stigma, kterým musí čelit již sociálně vyloučená komunita.

Romové jsou v Řecku často terčem násilí. Podle průzkumu provedeného roku 2008 Agenturou Evropské unie pro základní práva (FRA) bylo 54 % romských respondentů v Řecku obětmi zločinu. 26 % z nich si myslelo, že byli cílem kvůli svému etnickému původu.⁷³

V okamžiku, kdy v Řecku prudce vzrostl počet rasově motivovaných útoků a projevů xenofobie, je Amnesty International vážně znepokojena nepřiměřenou reakcí na násilí z nenávisti ze strany donucovacích orgánů.⁷⁴ To zahrnuje absenci zásahu, který by zastavil rasově motivované útoky v době, když byla policie na místě; zatýkání obětí s ilegálním statutem namísto pachatelů násilí z nenávisti; neschopnost ochránit lidi před útoky ze strany extrémně pravicových skupin; zrazování obětí od podání stížnosti; a absenci vyšetřování nebo nedostatečné vyšetření podaných stížností, které by mělo zahrnovat i odhalení možného rasového motivu.⁷⁵ V mnoha případech jsou pachatelé násilí z nenávisti sami policisté.⁷⁶

Například v září 2013 byla v řeckých i mezinárodních médiích publikována šokující fotografie řecké zaměstnankyně obchodu, jak na ulici poblíž Akropole kope do mladé romské dívky hrající na akordeon.⁷⁷ Policie však zahájila vyšetřování incidentu až poté, co nevládní organizace Greek Helsinki Monitor podala stížnost.⁷⁸

Takový výčet pochybení ze strany policie napomohl zakořenit beztrestnost pro ty, kdo jsou za tyto zločiny zodpovědní. K této beztrestnosti přispěla také neúčinnost současné legislativy ohledně násilí z nenávisti. Podle článku 79 řeckého Trestního zákoníku mohou být motivy zločinu spojené s rasou a etnickým původem oběti (mezi dalšími faktory) považovány za přitěžující okolnost pro vynesení rozsudku.⁷⁹ To se však nevztahuje na vyšetřování a trestní řízení. Případy domnělého násilí z nenávisti se k soudu dostanou jen málokdy, a pokud tomu tak je, rasový motiv je v soudním řízení zohledňován velmi zřídka.⁸⁰

V reakci na mezinárodní kritiku vytvořila řecká policie mechanismus sběru statistik o násilí z nenávisti. Statistiky jsou dostupné na vyžádání, ale nejsou publikovány.⁸¹ Případy násilí z nenávisti často nejsou zaznamenány, buď proto, že policie nezaznamenala možný rasový motiv, nebo v důsledku nedůvěry oběti k policii, kvůli čemuž oběť případ násilí z nenávisti nenahlásí. Podle údajů o vyšetřování poskytnutých řeckou policií ombudsmanovi bylo v roce 2012 zaznamenáno 84 incidentů s možným rasovým motivem, z nichž jeden zahrnoval romskou oběť a 22 zahrnovalo obvinění vůči policistům. Ombudsman během stejného období zaznamenal 253 takových případů, tedy třikrát více než policie, včetně čtyř případů romských obětí.⁸² Podle informací, které Amnesty International poskytla řecká policie, bylo v roce 2013 zaznamenáno 109 incidentů s potenciálním rasovým motivem, z nichž dva zahrnovaly romské oběti. 93 z těchto případů bylo předáno odpovídajícím orgánům trestního stíhání a 37 zahrnovalo policii jako údajného pachatele.⁸³

POLICEJNÍ RAZIE A SVÉVOLNÉ ZADRŽOVÁNÍ

„Policie sem chodí každý měsíc nebo dva... nikdy nic nenajdou... Mám čtyři syny, které mnohokrát odvedli na policejní stanici a pak je pustili... Přicházejí v 6 ráno a klepou nám na dveře... děti jsou vyděšené, když je [policisty] vidí se zbraněmi.“

Dimitra, obyvatelka romské osady v Halandri, Atény, interview s Amnesty International, 17. ledna 2014

V roce 2013 policie podnikala časté razie v romských osadách po celé zemi, a to s vysvětlením, že se jedná o součást strategie prevence zločinu.

Podle statistik vydaných řeckou policií se konalo v prvních devíti měsících roku 2013 v romských osadách po celé zemi 1 131 policejních zásahů. Během těchto operací bylo zkontrolováno 52 431 osob a 19 067 jich bylo odvedeno na policejní stanice. 1 305 z nich bylo zatčeno a bylo zjištěno 4 651 porušení řeckých trestních a dopravních zákonů.⁸⁴ Statistiky počtu osob zkontrolovaných policií bezpochyby zahrnují mnohé, kteří byli zkontrolováni při vícero příležitostech, ale i pokud tento fakt zohledníme, poměr zkontrolovaných k počtu Romů žijících v Řecku ukazuje rozsah, ve kterém k těmto razím dochází. Tyto razie a kontroly jsou diskriminující a vedou ke svévolnému zatýkání a zbavování svobody.

Pracovní skupina OSN pro svévolné zadržování vyjádřila po své návštěvě Řecka znepokojení nad zadržováním členů romské komunity, kteří byli brzy nato bez trestu propuštěni. Uvedla, „že každé zadržení z diskriminačních důvodů představuje svévolné zadržení, a dále, že zadržení bez jakéhokoliv právního podkladu také zadržení činí svévolným“.⁸⁵

Statistiky poskytnuté řeckou policií ukazují nejen to, že tyto razie vyvolaly jen relativně málo zaznamenaných případů trestných činů, ale také že během těchto operací bylo zatčeno mnoho Romů za překročení zákona spojená s jejich sociálním vyloučením.⁸⁶ Během prvních devíti měsíců roku 2013 bylo 230 Romů zatčeno za krádeže elektřiny. Mnoho romských osad nemá přístup k elektřině, jelikož Státní elektrická služba je odmítá připojit k síti s odůvodněním, že jejich osady a domy jsou ilegální.⁸⁷ 10. října 2013 tuto skutečnost uznal První soud pro přestupky v Aténách a osvobodil 16 Romů obviněných z krádeží elektřiny. Soud údajně uznal Romů, že nedostatek elektřiny ohrožoval jejich zdraví, vzdělání jejich dětí, život a majetek a krádež elektřiny byla důsledkem nouzové situace.⁸⁸

RASOVĚ MOTIVOVANÉ NÁSILÍ A BEZTRESTNOST

„Od toho útoku se bojím sám jít do města na kafe. Bojím se, když jsem v obchodě, kde pracuju. Do města vždycky chodím s někým dalším, i když jdu do práce. Když ve městě potkám ty, co mě napadli, třesu se strachy.“

Dimitris, mladý Rom, Messolonghi, interview s Amnesty International z 15. ledna 2014

Dimitris, kterému tehdy bylo 18, byl venku s kamarády. Bylo to v časných hodinách 3. června 2012. Dimitris Amnesty International popsal, že seděli poblíž rychlého občerstvení v Messolonghi, když na ně skupina 10-15 mladých lidí v nedalekém baru začala křičet rasistické nadávky. Když Dimitrisův kamarád odpověděl, mladí je údajně napadli. Když se romští chlapci pokoušeli utéct, mladí nastoupili do aut a začali je pronásledovat. Dohnali Dimitrise a začali ho mlátit. Když jeden z útočníků praštil Dimitrisovou hlavou o zeď, ten upadl do bezvědomí. Později zjistil, že místní žena, která potyčku slyšela, na útočníky zakřičela, ať toho nechají. Ti potom utekli.

Podle Dimitrisova otce se policisté pokusili odvrátit je od podání stížnosti na policejní stanici v Messolonghi, ale je to neudržel. Více než 18 měsíců po útoku se zdá, že vyšetřování bylo pozastaveno a nikdo není soudně stíhán. Ale Dimitris chce stále spravedlnost: *„Chci, aby k soudu došlo a oni [útočníci] aby byli potrestáni za to, jak mě vyděsili.“*

PROTIROMSKÉ NÁSILÍ A NEČINNOST POLICIE

„Nemohla jsem tomu uvěřit. Té noci jsme viděli spoustu lidí, jak se blíží k našim domovům, nesou oheň a křičí, že nás zabijou. Strašně jsme se vyděsili. Mluvíme o skutečném strachu. Děti se šly schovat dovnitř, pod postel, do skříně.“

Paraskevi, 36letá matka sedmi dětí, popisuje protiromský pochod ve vesnici Etoliko 3. srpna 2012. Interview s Amnesty International, 11. února 2014.

3. srpna 2012 večer, po potyčce mezi romskými a neromskými osobami ve vesnici Etoliko, se stovky místních obyvatel sešly na hlavním náměstí k protestům. Podle místostarosty městského úřadu v Messolonghi, pod který vesnice Etoliko spadá, „události, ke kterým došlo... byly způsobené nárůstem výtržnictví ze strany Romů, který vedl občany k tomu, aby vzali zákon do vlastních rukou, kvůli absenci přísného policejního dohledu; samozřejmě za podněcení některých místních politiků sympatizujících se Zlatým úsvitem... a využili těchto událostí pro politické účely.“⁸⁹

Romští obyvatelé uvedli, že někteří z těch, kteří se k protestům přidali, nejsou obyvatelé vesnice Etoliko, ale lidé z okolních vesnic, také zmobilizovaní místními politiky Zlatého úsvitu. Amnesty International řekli, že na hlavním náměstí bylo mnoho policistů, když se lidé sešli, křičeli a skandovali slogany jako: „Cikáni, pryč z Etoliko.“ Policie však údajně nepřátelskému davu nezabránila, aby se dostal k domovům Romů. Dav prý na romská obydlí házel Molotovovy koktejly, což vedlo k výstřelům ze strany Romů. Čtyři místní protestující byli údajně zraněni.⁹⁰

Policie zatkla osm Romů a obvinila je – mimo jiné – z pokusu o zabití, nedovoleného držení střelných zbraní a rušení klidu.⁹¹ Podle policie nebyli zatčeni žádní místní neromští obyvatelé.⁹² Romové byli ve vazbě 16 měsíců. V listopadu 2013 jich pět bylo zproštěno viny a tři dostali šestnáctileté tresty odnětí svobody. Tito tři Romové se proti soudnímu rozhodnutí odvolali.

V následujících dnech po pochodu mnoho romských rodin ze strachu o své životy uteklo. 8. srpna skupina 50 místních obyvatel, někteří z nich se zakrytými obličejemi, prý včetně členů Zlatého úsvitu, údajně znovu napadla romskou osadu. Během útoku zapalovali domy a ničili auta. Řecká policie Amnesty International sdělila, že vyšetřování nevedlo k identifikaci podezřelých.⁹³ Romští obyvatelé vesnice Etoliko Amnesty International řekli, že o několik dní později bez jakéhokoliv upozornění, konzultace nebo řádného procesu místní úřady strhly pět romských domů a chatrčí patřících rodinám, které uprchly. Některé z nich stály na městském pozemku a některé na pozemcích vlastněných Romy. Místostarosta Messolonghi Amnesty International v únoru 2014 řekl, že městský úřad „využil“ nepřítomnosti Romů a toho, že domy byly opuštěné, k tomu, aby podnikl demolici za účelem „vyčištění prostoru od těchto budov“. To z některých osob udělalo bezdomovce, což je v rozporu s povinnostmi Řecka stanovenými mezinárodním právem. O několik dní, týdnů a v některých případech měsíců později se mnoho romských rodin vrátilo a zjistilo, že jejich domy a majetek srovnaly se zemí buldozery nebo zničil dav.

ÚTOK NA PARASKEVI KOKONI

„Já jsem neudělala nic pro to, aby mě zmlátili. Nedokázala jsem pochopit, proč mě bijí.“

Paraskevi Kokoni, Romka žijící ve vesnici Etoliko. Interview s Amnesty International, 11. února 2014.

13. října 2012 brzy odpoledne šla Paraskevi Kokoni na nákupy do centra Etoliko. Byla se svým synovcem Kostasem, kterému tehdy bylo 23 let a je mentálně postižený, a svým 11letým synem. Paraskevi Amnesty International řekla, že když přecházeli přes hlavní náměstí, muž sedící v místní kavárně na ně ukázal a řekl: „To je švagrová Bekose [romského vůdce vesnice Etoliko].“ Potom k nim z kavárny vyběhlo šest nebo sedm mužů a zaútočilo na ně. Paraskevi uvedla, že je skopali, zbili a zmlátili dřevěnými kládkami, které sebrali z nedaleké dodávky. Žena Amnesty International řekla:

„Dva z těch mužů šli po mně a zbytek bil a kopal Kostase. Křičela jsem o pomoc, ale nikdo nám nepřišel pomoci... V jednu chvíli se mi podařilo utéct. Popadla jsem syna a utekla, ale ještě pořád měli mého synovce.“

Paraskevi se vydala na místní policejní stanici se žádostí o pomoc. Oznámila policistovi, který měl službu, že ji zmlátili a že její synovec je nejspíš stále v ohrožení. Podle Paraskevi policista odpověděl, že nemůže nic dělat a že se bojí vydat se na místo sám. Zavolał posily, a když dorazili další dva policisté, vydali se na místo, ale všichni už byli pryč. Policie zavezla Paraskevi domů. Její manžel již předtím našel Kostase, jak leží v bezvědomí na ulici. Zranění Paraskevi i Kostase bylo nutné ošetřit v nemocnici. Podle Paraskevi a jejího manžela, když ji policista odvezl domů, řekl: „Neříkal jsem vám snad, že musíte z vesnice odjet? Není tu pro vás bezpečno.“

„Policie nás nechránila. Odjeli jsme z Etoliko a přestěhovali se do Patry. Opustili jsme svůj vlastní domov a teď jsme v podnájmu. Moje děti se do domu nechtějí vrátit. Bojí se. Je to můj domov, ale ani já se nechci vrátit. Mám strach... proč bych se vracela, aby mi zabili dítě?“, řekla Paraskevi Amnesty International.

V listopadu 2013 byli tři muži obviněni z vážného ublížení na zdraví Paraskevi a jejího synovce. Přestože se však událost odehrála v kontextu předchozích rasově motivovaných útoků v Etoliko, Amnesty International se obává, že vyšetřování se nezabývalo možným rasovým motivem útoku. Pokud je Amnesty International známo, první slyšení u soudu je naplánováno na 1. dubna 2014.

Většina Romů, kteří v srpnu 2012 opustili Etoliko, se do konce roku vrátili. Ale atmosféra zůstala napjatá a nepřátelství vůči Romům se jen zvýšilo.

4. ledna 2013, po rvačce mezi neromskými a romskými obyvateli na místním trhu, došlo k dalšímu organizovanému brutálnímu napadení romské osady přibližně 70 osobami.

„Někteří měli zakryté obličeje a nesli dřevěné desky, kameny, Molotovovy koktejly. Dostala jsem strach. Přiblížila se ke mně osoba v kapuci a zvedla ze země velký kámen. Jenom jsem tam stála a zírala na něj, nevěřila jsem, že ho po mně hodí... Držela jsem v náručí dítě... najednou se rozběhl a hodil kámen mým směrem. Malého minul jen díky tomu, že jsem se pohnula.“

Maria, 21letá Romka. Rozhovor s Amnesty International z 10. února 2014.

Maria se rozeběhla k domu svého otce, kde se skrývali další lidé. Uvedla, že slyšela, jak útočníci křičí: „Zasraní cikáni, vypadněte z Etoliko, nebo vás zabijeme.“ Maria popsala, jak útočníci rozbili okno a hodili dovnitř nádobu se slzným plynem. „Nemohli jsme otevřít oči a začali jsme kašlat. Děti byly oslepené. Brečely a říkaly: ‘Mami, naše oči, máme strach. Zabijou nás!’“

Irini, jiná Romka, popsala Amnesty International, co se 4. ledna 2013 stalo v jiné části osady:

„Nevěřili jsme, že se nám chystají zapálit domy. Když jsem si všimla, že se blíží, neměla jsem čas utéct, tak jsem popadla děti a zamkla nás doma. Vzala jsem děti a schovali jsme se pod postel. Děti plakaly, křičely... byla jsem vyděšená. Když jsem se podívala z okna, většinu z nich jsem poznala, znám je, vyrůstali jsme spolu. Některé jsem nepoznala, protože pár z nich mělo na sobě kapuce, černé oblečení, helmy, ale většinu jsem poznala. Prohodili oknem skleněnou lahev a dům zapálili. Byli jsme uvnitř, v druhé místnosti, a volali jsme o pomoc. Můj švagr přišel právě v okamžiku, kdy dům začal hořet... vzal nás do náručí a dostali jsme se ven... skrz dav, který nadával a házel po nás kameny.“

Několik Romů Amnesty International řeklo, že se cítí policií zrazení. Jeden z nich řekl: „Oknem jsem viděl dva policisty... Jenom se dívali a říkali lidem, aby přestali. Nic víc neudělali.“ Mnoho Romů Amnesty International sdělilo, že po událostech ze srpna 2012 jim policisté několikrát doporučili, aby opustili vesnici, protože je nebudou schopni chránit.

Devět lidí, z nichž osm bylo údajně spojeno se Zlatým úsvitem,⁹⁴ bylo zatčeno a obviněno ze zhářství, rušení veřejného pořádku a domácího klidu, lehkého ublížení na zdraví a rasové diskriminace.⁹⁵ O několik dní později byli údajně propuštěni na kauci.⁹⁶

„Vidím je [útočníky] ve vesnici, poznám je a oni se na mě dívají s nenávistí. Cítím tu nespravedlnost a říkám si, naši lidé... můj manžel... byl zavřený [ve vězení] 16 měsíců a oni tam nestrávili ani 24 hodin?... Cítíme nespravedlnost. Cítíme, že je podporují. Nepřistříhli jim křídla, aby to znova neudělali. Moje děti měsíc nespaly... budily mě uprostřed noci a říkaly, ‘mami, pojďme, přijde policie a zabijou nás’ – myslely si, že to byla policie. Dodnes... když slyší hlasitý zvuk, začnou brečet.“

Maria, rozhovor s Amnesty International z 10. února 2014

Konstantinos Barbaroussis, příslušník Zlatého úsvitu a člen parlamentu pro region Etoloakarnania, údajně přijel na místo činu v Etoliko krátce po útoku a sdělil médiím: „Vzhledem k tomu, že Romové se nechtějí začlenit do společnosti a vzpírají se, a chtějí žít

jako zvířata, mají na to právo, pokud to odpovídá jejich tradici, mohou žít jako zvířata, ale ne tady, ale v džungli jako Tarzan..."⁹⁷ Podle zpráv z médií byla složka s případem odeslána z kanceláře prokurátora Messolonghi k odvolacímu soudu do Atén ve spojení s celonárodním vyšetřováním násilí z nenávisti a jiných trestných činů, které prokurátoři přisoudili lídrům a příznivcům Zlatého úsvitu.⁹⁸ Výsledek trestního řízení není Amnesty International známý.

CHRISTOS: ZMLÁCENÝ V ATÉNÁCH

„Chci vědět, proč jsem byl napaden.“

Christos, rozhovor s Amnesty International, 12. února 2014.

Christos Dimitrou, 56letý Rom žijící v aténské oblasti Aghia Varvara, se ve městě věnuje již více než 40 let pouličnímu prodeji. 28. prosince 2013 odpoledne šel po ulici Panormou v centru Atén a nesl svůj kufřík s parfémy, které prodává. Najednou ho zezadu chytil za bundu asi 30letý muž a zastavil ho. Christos Amnesty International popsal, co se stalo potom:

„Co chcete, pane?“ Zeptal jsem se ho. „Co je v tom kufříku?“ odpověděl. „Ukážu vám to. Mám tady parfémy.“ V tu chvíli, když jsem mu ukazoval parfémy, jsem nevěděl o jeho úmyslech. Byl jsem velice klidný a uvolněný. Zničehonic mě uhodil... nasadil velice agresivní výraz a začal mě bít. Strhl mě na zem a já jsem si zlomil kyčel. Už jsem se mu nedokázal bránit a právě v tu chvíli mě začal bít po celém těle. Do žeber, do hlavy. Nejdříve mě praštil do obličeje a vyrazil mi zuby. Potom, když jsem ležel na zemi, kryl jsem si obličej, rozkrok a hlavu. Křičel jsem „Pomoc“, aby mě někdo uslyšel a přišel se podívat, co se děje... Nebyl to policista. Nebyl to ani zloděj, protože mi nevzal peníze ani telefon. Měl jiný motiv. Chtěl mě zabít. Kdo by chodil po ulici a takhle napadal lidi? Možná to byl rasistický útok. To se domnívám. Ten chlap mě chtěl zabít. V ulici uprostřed centra, měl na to odvalu. Kdyby to byla malá ulička, byl bych ještě naživu!“

Christos Amnesty International sdělil, že si všiml dalších tří mužů, kteří stáli okolo, a že si myslí, že to byli komplicové útočníka, protože posílali pryč kolemjdoucí, kteří se ptali, proč ho ten muž bije. Christos byl 10 dní hospitalizován. Ze svých zranění se bude léčit rok. Jeho zlomená noha si vyžádala operaci, a když v únoru 2014 mluvil s Amnesty International, chodil o berlích. Je přinucený zůstat doma a nemůže pokračovat v práci. Policie ho navštívila v nemocnici a tam jim poskytl první výpověď. Řekl Amnesty International, že už se mu v souvislosti s vyšetřováním neozvali a on není schopný dojít na policejní stanici, aby požádal o informace.

„Chci, aby policie případ vyšetřila a našla ho. Chci se dozvědět jeho motiv a zjistit, proč mě zmlátil.“

6. ZÁKONY EU - ZATÍM NESPLNĚNÝ SLIB

Evropská unie (EU) má k dispozici legislativní nástroje, které mohou zajistit řešení diskriminačního násilí a obecněji diskriminace. Evropská komise je zodpovědná za dohled nad zaváděním zákonů EU ve členských státech a teoreticky by mohla podniknout tvrdé kroky v případech, kdy vlády účinně evropské zákony neuplatňují.

Amnesty International Evropské komisi opakovaně poskytla důkazy o tom, že některé členské státy neuplatňují zákony EU sloužící k prevenci a potrestání diskriminace proti romským jedincům a komunitám.

V roce 2000 EU přijala směrnici, jejímž cílem je bojovat s rasovou diskriminací ve všech oblastech života včetně zaměstnanosti, přístupu ke zboží a ke službám či vzdělání (Směrnice o rasové rovnosti 2000/43).

V souladu s touto směrnicí se státy musí vyvarovat nuceného vystěhovávání romských komunit. I přesto jsou však Romové nadále terčem nucených vystěhování, a poté jsou obvykle přesídleni do izolovaných a odloučených bytů v zemích, jako je Francie, Řecko, Itálie a Rumunsko. Tato směrnice také vybízí vlády k tomu, aby skoncovaly se segregací romských dětí ve školách. V zemích, mezi něž patří Česká republika, Řecko, Maďarsko a Slovensko, je však segregace romských dětí i nadále nahlašována.⁹⁹ Běžně je také ignorován požadavek výše uvedené směrnice, podle něhož státy musí poskytovat služby bez diskriminace, například s ohledem na určité policejní funkce, které by měly být považovány za služby, včetně prevence zločinu, vyšetřování, prosazování zákona a dalších činností s nimi spojených, jako je kontrola totožnosti a tělesné prohlídky.¹⁰⁰ V rozporu s touto směrnicí jsou také další praktiky popsány v tomto brífinku, např. obtěžování Romů a násilí vůči nim ze strany policie a neschopnost ochránit romské komunity před zastrašováním, obtěžováním či násilím.

V roce 2008 bylo přijato rámcové rozhodnutí (2008/913/JHA) s cílem čelit rasismu a xenofobii za použití trestního práva. Podle článku 4 tohoto rámcového rozhodnutí musí členské státy zajistit, že rasová a xenofobní motivace bude považována za přitěžující okolnost nebo případně že na takovou motivaci vezmou soudy ohled při stanovování trestů. Převzetí tohoto článku do domácí legislativy však ne vždy vedlo k důkladnému vyšetření domnělého násilí z nenávisti.

Jak ukazuje tento brífink, země EU nezajišťují, aby vyšetřování násilí spáchaného na romských komunitách či jedincích usilovalo o odhalení potenciálních motivů nenávisti, které mohou mít s tímto násilím souvislost.¹⁰¹

Evropská komise k tomuto datu nepodnikla žádný jasný a rozhodný krok proti diskriminaci a násilí vůči Romům v členských státech. Proti členským státům, jejichž politiky a praktiky zaměřené na Romy nejsou souladu se Směrnicí o rasové rovnosti, nebylo zahájeno Řízení pro porušení povinnosti, právní nástroj, který má Komise k dispozici, aby mohla napadnout neuplatňování zákonů EU členskými státy.

Ve své zprávě vydané v lednu 2014, která se zaměřuje na zavádění směrnice do praxe, Evropská komise zdůraznila, že v otázce uplatnění práva EU přetrvávají problémy a že podrobné zkoumání Komise by mělo být prodlouženo. Není v ní však uvedeno, jak Komise toto zkoumání zamýšlí provést.¹⁰² Komise má právo zahájit řízení pro porušení povinnosti vůči členským státům, které směrnicí nezavedou do praxe, ale k dnešnímu dni se tomuto kroku vyhýbala.

Ve své zprávě o začlenění rámcového rozhodnutí do legislativy členských států Evropská komise neupozornila na problémy týkající se začlenění článku 4.¹⁰³ Přesněji řečeno Komise nevyužila příležitost, aby poukázala na to, že třebaže členské státy článek začlenily do své legislativy, nevede to vždy k podrobnému vyšetřování domnělých motivů nenávisti v trestním vyšetřování, jak požadují úmluvy o lidských právech.

Účinné využívání antidiskriminační legislativy EU v praxi by mohlo pomoci změnit životy Romů v mnoha členských státech. Jak tento brífink ukazuje, je zde stále naléhavější potřeba, aby Evropská komise a členské státy projevily politickou vůli a přeměnily sliby v zákoně v realitu.

7. ZÁVĚRY A DOPORUČENÍ

V posledních několika letech došlo k výraznému nárůstu četnosti protiromského násilí v Evropě, a to jak na východě, tak na západě. Reakce na tento alarmující jev byla ve většině případů žalostně nedostačující. Donucovací orgány nejsou schopné předcházet útokům a zajistit, aby byly motivy nenávisti náležitě vyšetřeny, zatímco skutečnost, že rasistické přístupy jsou v mnoha policejních silách i nadále zakořeněné, se častěji popírá, než řeší.

Zatímco vnitrostátní orgány obecně odsuzují ty nejvíce do očí bijící případy protiromského násilí, zdráhají se přiznat rozsah toho jevu a bojují s ním jen pomalu. Ve většině případů se podvolily předsudkům, které protiromské násilí podněcují tím, že Romy označují za antisociální a nevídané. Pokud jde o Evropskou unii, ta se zdráhá napadnout systematickou diskriminaci Romů členskými státy, která je však očividná.

Národní vlády a Evropská unie se musí viditelně a bezvýhradně zavázat k tomu, že metlu protiromského násilí vymytí.

Konkrétně Amnesty International vyzývá národní vlády, aby:

- zajistily, že úřady účinně a okamžitě vyšetří veškeré zločiny vůči jedincům a komunitám, jejichž případy tato zpráva zmiňuje, včetně vyšetření domnělého diskriminačního motivu, který za těmito útoky stojí;
- odsoudily násilí z nenávisti, pokud k němu dojde, a postaraly se o to, aby útoky s diskriminačními motivy nebyly tolerovány;
- zajistily, aby vnitrostátní předpisy zakázaly zločiny spáchané s jakýmkoliv druhem diskriminačního motivu, včetně statutu migranta nebo socioekonomického statutu, a aby byly podezřelé případy násilí z nenávisti bez odkladu, nestranně a důkladně vyšetřeny;
- zajistily, že úřady budou mít povinnost vyšetřit jakýkoliv diskriminační motiv, pokud to budou tvrdit oběti, nebo ze své vlastní iniciativy, pokud bude důvod domnívat se, že diskriminace mohla hrát nějakou roli. Toho by mělo být dosaženo legislativními opatřeními a/nebo jinými neprávními politickými opatřeními, včetně přijetí směrnic/protokolů pro vymahače práva;
- zajistily, že se policie zdrží během svých operací v neformálních osadách zbytečného nebo nepřiměřeného užití síly;
- zajistily, že tvrzení o obtěžování nebo nezákonném užití síly ze strany policie budou důkladně prošetřena;
- zajistily, že policie bude chránit komunity a skupiny ohrožené násilím a že Romové

budou moci využívat všechna svá lidská práva bez zastrašování a diskriminace;

- sbíraly údaje o násilí z nenávisti na všech úrovních, včetně nahlášení, vyšetřování, trestního řízení a stanovení trestů. Údaje by měly být rozdělené podle důvodů chráněných úmluvami o lidských právech, měly by být zpřístupněny veřejnosti (s ohledem na soukromí) a pravidelně revidovány, což napomůže rozvoji politiky bojující proti násilí z nenávisti;
- zajistily, že s oběťmi násilí z nenávisti bude zacházeno nestranným, respektujícím a profesionálním způsobem, že jim bude poskytnuta podrobná a okamžitá informace o stavu jejich případu, že dostanou možnost promluvit během soudního řízení, včetně vyšetřovací fáze, a že jim bude poskytnuta potřebná právní nebo psychologická podpora, bude-li to vhodné;
- zajistily, že všichni úředníci, kteří s oběťmi mohou přijít do styku, dostanou odpovídající školení, které zvýší jejich povědomí o potřebách obětí a umožní jim s oběťmi jednat profesionálním způsobem;
- bez dalšího odkladu ukončily nucené vystěhovávání a segregaci ve vzdělávání.

Amnesty International národní vlády dále vyzývá k tomu, aby:

- využily všechny své možnosti, včetně možnosti zahájit řízení pro porušení práva, což zajistí, že státy nebudou Romy ohrožovat nuceným vystěhováním a nebudou je diskriminovat v přístupu ke vzdělání, bydlení a dalším službám, včetně služeb poskytovaných policií;
- přezkoumaly rámcové rozhodnutí 2008/913/JHA a zajistily, že revidovaný nástroj zakáže veškeré trestné činy spáchané s jakýmkoliv diskriminačním motivem. Tento revidovaný nástroj musí po státech požadovat, aby přezkoumaly jakýkoli domnělý diskriminační motiv spojený s násilím.

VYSVĚTLIVKY

¹ Nucené vystěhování je dočasné nebo trvalé přesídlení jedinců, rodin nebo komunit proti jejich vůli z jejich domovů nebo pozemku, který obývají, bez poskytnutí odpovídajících forem právní nebo jiné ochrany nebo přístupu k nim.

² Interview s Adelou, Grigny, Ile-de-France, 10. června 2013.

³ Agentura EU pro základní práva, The situation of Roma in 11 EU Member States Survey results at a glance (Situace Romů v 11 členských státech EU. Přehled výsledků průzkumu), 2012, http://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/2099-FRA-2012-Roma-at-a-glance_EN.pdf

⁴ Agentura EU pro základní práva, EU-MIDIS European Union Minorities and Discrimination Survey, Data in Focus: The Roma (EU-MIDIS Průzkum o menšinách a diskriminaci v Evropské unii. Data v kostce), 2009 http://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/413-EU-MIDIS_ROMA_EN.pdf

⁵ SME, “Som rasista”, 21. ledna 2014: <http://komentare.sme.sk/c/7074995/som-rasista.html>

⁶ Ethnos, “Rasistické protiromské delirium ze strany Zlatého úsvitu”, 14. prosince 2013, včetně videa: www.ethnos.gr/article.asp?catid=22768&subid=2&pubid=63933903. Až fatální pobodání hudebníka a antifašistického aktivisty Pavlose Fyssase mužem, který byl údajně členem Zlatého úsvitu, v září 2013, vedlo k zahájení celonárodního vyšetřování násilí z nenávisti a dalších trestných činů, jež prokurátoři přisuzují lídrům a stoupencům Zlatého úsvitu. Více viz zpráva Amnesty International *A law unto themselves: A culture of abuse and impunity in the Greek police (Zákony pro ně neplatí: Kultura zneužívání a beztrestnosti mezi řeckou policií)*, Index AI: EUR 25/005/2014, 3. dubna 2014: <http://www.amnesty.org/en/library/info/EUR25/005/2014/en>

⁷ Politics Hu, “Magyar Hírlap fined for Orbán ally's opinion piece calling Roma ‘animals’” (“Magyar Hírlap pokutován za názor Orbánova spojence, který nazval Romy ‘zvířaty’”), 9. května 2013 <http://www.politics.hu/20130509/magyar-hirlap-fined-for-orban-allys-opinion-piece-calling-roma-animals/>

⁸ The Budapest Times, “Bayer at Bay” (“Bayer s odstupem”), 22. ledna 2013, <http://budapesttimes.hu/2013/01/22/bayer-at-bay/>

⁹ Interview s Euronews, “Reding: freedom of movement ‘not up for negotiation’” (“Reding: o volném pohybu nelze vyjednávat”), 16. ledna 2014: <http://www.euronews.com/2014/01/16/european-commission-s-viviane-reding-says-freedom-of-movement-not-up-for-/>

¹⁰ Interview s Mariou, Etoliko, Řecko, 10. února 2014

¹¹ Podle OSCE/ODIHR sbírá údaje o násilí z nenávisti vůči Romům 11 z 28 členských států EU. Avšak pouze dvě země, Česká republika a Švédsko, poskytují OSCE údaje o násilí z nenávisti spáchaném na Romech v roce 2012, viz OSCE/ODHIR, Hate crimes in the OSCE region: incidents and responses, Annual report for 2012 (Násilí z nenávisti v regionu OSCE: incidenty a reakce, Výroční zpráva za rok 2012), listopad 2013 http://tandis.odihr.pl/hcr2012/pdf/Hate_Crime_Report_full_version.pdf

¹² Diskriminace je “jakékoliv vyčlenění, vyřazení, omezení anebo upřednostnění na základě libovolného kritéria jako například rozdílné rasy, barvy, pohlaví, jazyka, náboženství, politického anebo jiného názoru, státní příslušnosti anebo společenského původu, majetku, místa narození anebo jiného kritéria, jež slouží k odstranění anebo omezení rovnocenného nároku všech lidí na základní práva a svobody”. Komise pro

lidská práva, General Comment no. 18: non-discrimination (Obecný komentář 18, Nediskriminace), odst. 7.

¹³ Například ve článku 2 (1d) Mezinárodní úmluvy o odstranění všech forem rasové diskriminace (ICERD) stojí: "Každý smluvní stát zakáže a odstraní všemi vhodnými prostředky, včetně zákonodárných opatření, rasovou diskriminaci prováděnou kteroukoli osobou, skupinou nebo organizací."

¹⁴ Viz např. Evropská komise proti rasismu a intoleranci (ECRI), Všeobecné politické doporučení č. 11 o boji proti rasismu a rasové diskriminaci při kontrolách, odst. 11-14.

¹⁵ Mezinárodní úmluva o odstranění všech forem rasové diskriminace, čl. 4.

¹⁶ Viz precedent Evropského soudu pro lidská práva: Nachová a další proti Bulharsku, stížnosti č. 43577/98 a 43579/98, 6. července 2005, Stoica proti Rumunsku, stížnost č. 42722/02, 4. března 2008, Šecić proti Chorvatsku, stížnost č. 40116/02, 31. května 2007, Abdu proti Bulharsku, stížnost č. 26827/08, 11. května 2014.

¹⁷ Evropský soud pro lidská práva, *Vona proti Maďarsku*, rozsudek z 9. července 2013, stížnost č. 35943/10, odst. 66

¹⁸ Podle Ministerstva zahraničí Spojených států amerických česká policie zaznamenala od ledna do konce srpna 2013 21 protiromských demonstrací. Ministerstvo zahraničí Spojených států amerických. Zpráva o stavu lidských práv v České republice v roce 2013.

¹⁹ Přehled uskutečněných a plánovaných demonstrací a protestů je dostupný v dokumentech Amnesty International.

²⁰ V letech 2008 a 2009 byly zorganizovány protiromské demonstrace a protesty v Litvínově a Přerově. Na podzim 2011 se konalo několik protiromských protestů v severních Čechách.

²¹ Romea, 24. srpna 2013, "Na nenávistné protiromské pochody v osmi městech přišlo asi 1500 lidí". Dostupné na: <http://www.romea.cz/cz/zpravodajstvi/domaci/na-nenavistne-protiromske-pochody-v-osmi-mestech-prisla-asi-tisicovka-lidi>

²² V předvečer 24. srpna 2013 tehdejší ministr vnitra prohlásil, že policie a místní úřady se snaží demonstrace zastavit, ale odmítl je komentovat. Viz: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/domaci/239152-cesti-politici-strkaji-pred-zitrejsimi-rasovymi-pochody-hlavu-do-pisku/>

²³ V parlamentních volbách roku 2013 strana získala 6,88 % hlasů. V české Poslanecké sněmovně je zastoupena 14 poslanci.

²⁴ Setkání s organizací Romea, Praha, 28. ledna 2014.

²⁵ Český rozhlas, 10. září 2013. "Politici musí vystupovat proti antiromským náladám, vybízí Šimůnková." Dostupné na: http://www.rozhlas.cz/zpravy/politika/_zprava/politici-musi-vystupovat-proti-antiromskym-naladam-vybizi-simunkova--1255804

²⁶ Ministerstvo vnitra České republiky, *Zpráva o extremismu na území ČR v roce 2012*, <http://www.mvcr.cz/mvcren/article/documents-on-the-fight-against-extremism.aspx>. Podle zprávy bylo v roce 2012 za trestné činy z rasových nenávistných pohnutek stíháno 224 jedinců.

²⁷ Setkání s organizací In-Iustitia, Praha, 28. ledna 2014.

²⁸ E-mailové interview s mluvčím Krajského ředitelství policie, 19. února 2013.

²⁹ Zdokumentováno zde: <http://www.youtube.com/watch?v=GKM1YCndUOg>

- ³⁰ Policejní tisková zpráva, 1. července 2013. Dostupné na: <http://www.policie.cz/clanek/sobotni-opatreni-v-ceskych-budejovicich.aspx>
- ³¹ Viz: <http://www.youtube.com/watch?v=FJoaDqWrFR8>
- ³² Viz policejní tisková zpráva: <http://www.policie.cz/clanek/sobotni-opatreni-v-ceskych-budejovicich.aspx>
- ³³ Policejní tisková zpráva z 10. července 2013. Dostupné na: <http://www.policie.cz/clanek/sobotni-opatreni-v-krajskem-meste.aspx>
- ³⁴ Romea, 13. července 2013. “Budějovice: Na protiromskou demonstraci na náměstí přišla hrstka lidí, u multikina zasahovala policie, zadrženo až 60 lidí”. Dostupné na: <http://www.romea.cz/cz/zpravodajstvi/domaci/c-budejovice-dnes-zaziji-dalsi-demonstrace-a-protesty>
- ³⁵ Policejní tisková zpráva, 26. srpna 2013. Dostupné na: <http://www.policie.cz/docDetail.aspx?docid=21908165&docType=ART>
- ³⁶ Telefonické interview s Amnesty International ze 17. března 2014.
- ³⁷ Policejní tisková zpráva, 6. srpna 2013 <http://www.policie.cz/clanek/v-kauze-detske-hriste-na-maji-padla-obvineni.aspx>
- ³⁸ Interview s Amnesty International 30. ledna 2014
- ³⁹ 5Plus2, 10. prosince 2010. “Muž zapaloval dům s Romy. Rasový motiv v tom však podle soudu nebyl” Dostupné na: http://jihocesky-kraj.5plus2.cz/muz-zapaloval-dum-s-romskymi-detmi-dt8-/ceske-budejovice.aspx?c=A131209_142622_ppd-ceske-budejovice_54711
- ⁴⁰ Zpráva o slyšení u soudu je dostupná na: http://jihocesky-kraj.5plus2.cz/soud-se-zharem-v-budejovicich-djx-/ceske-budejovice.aspx?c=A140210_144947_ppd-ceske-budejovice_p2roj
- ⁴¹ Romea, 17. července 2013. “V Českých Budějovicích došlo k dalšímu žhářskému útoku na Romy. Policie to opět zlehčuje.” Dostupné na: <http://www.romea.cz/cz/zpravodajstvi/domaci/v-ceskych-budejovicich-doslo-k-dalsimu-zharskemu-utoku-na-romy-policie-to-opet-zlehcuje>
- ⁴² Interview s Amnesty International, 29. ledna 2014.
- ⁴³ Jak píše server Idnes: http://zpravy.idnes.cz/demonstrace-v-duckcove-07i-/domaci.aspx?c=A130529_155058_usti-zpravy_jj. Facebookový status organizátora je dostupný na: <http://www.romea.cz/cz/video/demonstrace/demonstraci-v-duckcove-svolavaji-neonaciste>
- ⁴⁴ Není to jeho pravé jméno.
- ⁴⁵ Předchůdkyně DSSS byla rozpuštěna Nejvyšším soudem roku 2010 s odůvodněním, že strana podněcuje rasovou nenávist.
- ⁴⁶ Viz video ze shromáždění: http://zpravy.idnes.cz/demonstrace-v-duckcove-07i-/domaci.aspx?c=A130529_155058_usti-zpravy_jj
- ⁴⁷ Dokument je dostupný v dokumentech Amnesty International.
- ⁴⁸ Interview s romskými obyvateli Duckcova, 31. ledna 2013.
- ⁴⁹ Interview s Amnesty International, 31. ledna 2013.
- ⁵⁰ V lednu 2014 žilo 19 209 romských migrantů ve 429 neoficiálních osadách. Mission relative à l'anticipation et à l'accompagnement des opérations d'évacuation des campements illicites. Etat de lieux national des campements illicites. Leden 2014

⁵¹ 47 % dotázaných řeklo, že neví, kolik romských migrantů ve Francii žije, Commission Nationale Consultative des Droits de l'Homme (Poradní komise pro lidská práva). Rapport 2012, s. 15, http://www.cncdh.fr/sites/default/files/cncdh_racisme_02_basse_def.pdf

⁵² Francouzsky "Ces gens ont un mode de vie extrêmement différent que le nôtre. Pour cela, ils ont vocation à revenir en Roumanie ou Bulgarie", France Inter, "La question Rom dans le débat politique", září 2013 (audio), <http://www.franceinter.fr/emission-le-79-la-question-rom-dans-le-debat-politique>

⁵³ V roce 2013 bylo podle Ligy lidských práv ve Francii nuceně vystěhováno více než 21 000 romských přistěhovalců. Recensement des évacuations forcées des lieux de vie occupés par des roms étrangers en France. 5. ledna 2014, http://www.ldh-france.org/IMG/pdf/evacuations_forcees_2013.pdf

⁵⁴ Viz poslední zpráva Amnesty International o nuceném vystěhovávaní ve Francii, *Condamnés à l'errance. Les expulsions forcées de Roms en France*. Index: EUR 21/007/2013, http://www.amnesty.fr/sites/default/files/Rapport_Expulsions_forc%C3%A9es_de_roms_en_France_260913.pdf

⁵⁵ Aby bylo vystěhování legální, mezinárodní zákon o lidských právech mimo dalšími opatřeními vyžaduje včasné upozornění, konzultaci, řádný proces a zajištění odpovídajícího náhradního ubytování. Nucené vystěhování je považováno za hrubé porušení lidských práv, včetně práva na přiměřené bydlení. Často je také spojováno s porušením jiných lidských práv, mezi něž patří zneužívání fyzické a psychické integrity během procesu vystěhování a odepření práva na vzdělání v důsledku vystěhování.

⁵⁶ Podle Ligy lidských práv bylo v Marseille v roce 2013 nuceně vystěhováno téměř 1400 Romů. Podle prefekta bylo od února 2013 do února 2014 vystěhováno 824 osob z 12 neoficiálních osad. Campements de roms: Le Préfet apporte des précisions, 14. února 2014, <https://docs.google.com/file/d/0B5iU2ChIIsMzVvaNaVG9PUVoxS3dKSzIqNVA0WmRIOFg4/edit?pli=1>

⁵⁷ Podle francouzských zákonů se vystěhování nesmí konat mezi 1. listopadem a 15. březnem následujícího roku, pakliže není vystěhováním poskytnuto odpovídající bydlení, Článek L412-6 Code des procédures civiles d'exécution.

⁵⁸ Interview se Steluťou a R., Marseille, 27. února 2014.

⁵⁹ Interview s Cendrine Labaume, Marseille, 26. února 2014.

⁶⁰ Údaje Ministerstva vnitra publikované Poradní komisí pro lidská práva (CNC DH). http://www.cncdh.fr/sites/default/files/cncdh_racisme_02_basse_def.pdf

⁶¹ Interview organizace Rencontres Tsiganes s M., 29. října 2012

⁶² Setkání s Jean-Paulem Bonnetainem, policejním prefektem, a Sandrine Souilleux, policejní velitelkou, 27. února 2014

⁶³ *Ibid.* 54

⁶⁴ Telefonická konverzace a výměna e-mailů s kanceláři pařížského prefekta (*Préfet de Police*), 14. února 2014.

⁶⁵ Interview s Lucienem a Georghem, Paříž, 13. února 2014

⁶⁶ Interview s Aude Bartholomeus, Hellemmes, 25. února 2014

⁶⁷ Telefonické interview s Marie Noëlle Briand, 24. února 2014

⁶⁸ Telefonické interview s policií města Hellemmes, 25. února 2014.

⁶⁹ V roce 2009 řecké úřady odhadovaly počet romských obyvatel v Řecku na 250 000 až 300 000. Nevládní organizace, například Minority Rights Group-Greece, odhadují počet romského obyvatelstva na 300 000 až 350 000. Viz Greek Helsinki Monitor, Minority Rights Group-Greece a Koordinované organizace a komunity pro lidská práva v Řecku (SOKADRE), *Activities to improve the impact of policies, programmes and projects aimed at the social inclusion and non-discrimination of Roma people in Europe, Country Report Greece (Činnosti na zlepšení vlivu politik, programů a projektů proti sociálnímu vyloučení a nediskriminaci Romů v Evropě, Místní zpráva – Řecko)*, květen 2010, cm.greekhelsinki.gr.

⁷⁰ Nucené vystěhování Romů v oblastech Atalanti, Lamia, Aharnai/Menidi, Koropi, Rhodos, Iraklion a hrozba nuceného vystěhování v Halandri viz GHM, MRG-Greece a SOKADRE *Submission to the European Commission against Racism and Intolerance (ECRI) on Greece (Písemný návrh Evropské komisi proti rasismu a netoleranci (ECRI) ve věci Řecka)*, 13. ledna 2014, <http://cm.greekhelsinki.gr/index.php?sec=194&cid=3834>; také Amnesty International, *End Forced Evictions of Roma in Europe (Konec nucených vystěhování Romů v Evropě)*, 15. dubna 2013, <http://www.amnesty.org/en/library/info/EUR01/004/2013/en>

⁷¹ Viz Amnesty International, *European Court again chides Greece over discrimination of Roma schoolchildren (Evropský soud opět vyčínil Řecku za diskriminaci romských školáků)*, 30. května 2013, <http://www.amnesty.org/en/for-media/press-releases/european-court-again-chides-greece-over-discrimination-against-roma-schoolc>

⁷² Prohlášení řecké policie publikované serverem iefimerida.gr 18. října 2013 <http://tinyurl.com/oxo9dqs> a video policejního prohlášení zde: <http://www.ethnos.gr/article.asp?catid=22768&subid=2&pubid=63905256>

⁷³ Agentura EU pro základní práva, EU-MIDIS European Union Minorities and Discrimination Survey, Data in Focus: The Roma (EU-MIDIS Průzkum o menšinách a diskriminaci v Evropské unii. Data v kostce: Romové)

⁷⁴ Na konci roku 2012 byly podniknuty některé kroky ke zvrácení prudkého nárůstu násilí z nenávisti, když řecké úřady zavedly institut zvláštního prokurátora, který měl řešit případy násilí z nenávisti v oblasti Atén. Na základě prezidentského dekretu přijatého v prosinci 2012 byla zřízena také zvláštní policejní oddělení (jedno v Attice a druhé v Soluni) a kanceláře (68 po celém Řecku), jejichž úkolem je bojovat proti násilí z nenávisti. Zvláštní úřady a kanceláře jsou pověřeny prevencí a vyšetřováním trestných činů spáchaných na jedincích z důvodu jejich rasy, etnického původu a náboženství.

⁷⁵ Viz Amnesty International, *Police Violence in Greece: Not just 'Isolated Incidents' (Policejní násilí v Řecku: Nejen 'izolované incidenty')*, 3. července 2012, s. 20-23, <http://www.amnesty.org/en/library/info/EUR25/005/2012>

⁷⁶ Viz zpráva Amnesty International *A law unto themselves: A culture of abuse and impunity in the Greek police (Zákony pro ně neplatí: Kultura zneužívání a beztrestnosti mezi řeckou policií)*; Řecký ombudsman, *Racist Violence in Greece and How it is Combated (Rasové násilí v Řecku a jak se proti němu bojuje)*, 25. září 2013, s. 5, 14: <http://www.synigoros.gr/resources/docs/eidikiekthesiratsistikivia.pdf>; Podle údajů poskytnutých Amnesty International řeckou policií v dopise z 11. února 2014 se policie zabývá 37 zaznamenanými incidenty s možným rasovým motivem, z nichž 13 je vyšetřováno Ředitelstvím policie pro vnitřní záležitosti.

⁷⁷ Viz Greek Reporter, *"Greek Woman Kicking Roma Girl in Athens – Pic Goes Viral" ("Řekyně kope do romské dívky v Aténách - fotka se šíří po internetu)*, 17. září 2013 <http://greece.greekreporter.com/2013/09/17/woman-kicking-girl-pic-goes-viral/>

⁷⁸ Amnesty International také chápe, že oficiální odpověď ministra veřejného pořádku a ochrany obyvatel

na parlamentní otázku byla ta, že po vyšetřování byla složka k případu policií předána kompetentnímu prokurátorovi. Ministr spravedlnosti, transparentnosti a lidských práv odpověděl, že v kanceláři prokurátora v Aténách není žádná složka týkající se incidentu k vyřízení. V důsledku toho položila poslankyně Maria Yannakaki další parlamentní otázku ohledně průběhu vyšetřování. Viz mariayannakaki.gr/index.php/vouli/655-parapese-dikografia-paidiou-roma-akropoli.

⁷⁹ Novelizován zákonem 4139/2013. Tento zákon novelizoval také článek 79 odst. 3, podle kterého trest odnětí svobody za násilí nenávisti nemůže být přerušen.

⁸⁰ Viz zpráva Amnesty International *A law unto themselves: A culture of abuse and impunity in the Greek police (Zákony pro ně neplatí: Kultura zneužívání a beztrestnosti mezi řeckou policií)*

⁸¹ *Ibid.*

⁸² Řecký ombudsman, *Racist Violence in Greece and How it is Combated (Rasové násilí v Řecku a jak se proti němu bojuje)*, 25. září 2013, s. 16, <http://www.synigoros.gr/resources/docs/eidikiekthesiratsistikivia.pdf>

⁸³ Dopisy velitelství řecké policie z 11. února 2014 a 13. března 2013 v odpovědi na žádost Amnesty International.

⁸⁴ Viz odpověď Ministerstva pro veřejný pořádek a ochranu obyvatel na otázku, kterou položila poslankyně Maria Yannakaki, 23. listopadu 2013; Viz "At least 20.000 transfers from Roma settlements" ("Nejméně 20 000 přemístění z romských osad"), článek Elli Zotou, 22. října 2013, <http://www.avgi.gr/article/1178463/sxedon-20-000-prosagoges-apo-kataulismous-roma>

⁸⁵ Vyjádření pracovní skupiny OSN pro svévolné zadržování po ukončení mise v Řecku (21.-31. ledna 2013), www.ohchr.org/en/NewsEvents/Pages/DisplayNews.aspx?NewsID=12962&LangID=E.

⁸⁶ Korespondence s Panayotem Dimitrasem, mluvčím GHM.

⁸⁷ Například 19. listopadu 2013 policie provedla policejní operaci v romské osadě ve městě Aspropyrgos. 65 ze 120 zkontrolovaných jedinců bylo odvedeno na policejní stanice. Devět z nich bylo zatčeno. Osm z těchto zatčených bylo obviněno z krádeže elektřiny. Viz www.skai.gr/news/greece/article/246260/ennea-sullipseis-se-epiheirisi-se-kataulismo-roma-ston-aspropurgo/#ixzz2leisyVQ6.

⁸⁸ Interview s Electrou Koutra, předsedkyní Hellenic Action for Human Rights a advokátkou zastupující před soudem 16 Romů

⁸⁹ Interview s Amnesty International, 10. února 2014.

⁹⁰ Oficiální policejní prohlášení publikované na agrinionews.gr 5. srpna 2012 je dostupné na <http://tinyurl.com/o5jjm5u>

⁹¹ Oficiální policejní prohlášení publikované na agrinionews.gr 5. srpna 2012 je dostupné na: <http://tinyurl.com/o5jjm5u>

⁹² Dopis Řeckého policejního velitelství z 13. března 2014 v odpovědi na žádost Amnesty International o informace o vyšetřování incidentu.

⁹³ *Ibid.*

⁹⁴ Ethnos, "New case files 'burn' Golden Dawn" (*Νέες δικογραφίες «καίνε» τη Χρυσή Αυγή*"), 25. října 2013: <http://www.ethnos.gr/article.asp?catid=22768&subid=2&pubid=63908709>

⁹⁵ Dopis řeckého policejního velitelství ze 13. března 2014 v odpovědi na žádost o informace ze strany Amnesty International.

⁹⁶ Viz zprávy z médií: <http://www.newsbeast.gr/society/arthro/469220/eleutheroi-gia-ta-epeisodia-sto->

[aitoliko-me-roma-/](#) a

http://www.agriniopress.gr/oldsite/index.php?option=com_content&view=article&id=17221:aitoliko-eleftheroisyllifthentes&catid=63:koinonia&Itemid=94

⁹⁷ Jak je vidět v záznamu Aixmi TV.

⁹⁸ Viz zprávy z médií na <http://www.ethnos.gr/article.asp?catid=22768&subid=2&pubid=63908709> a na <http://www.kathimerini.gr/55623/article/epikairothta/ellada/ta-erga-kai-oi-hmeres-toy-mparmparoysh-sto-mesologgi-sth-dikh-poy-3ekinaei>

⁹⁹ Amnesty International, Submission to the European Commission on the implementation of the Equality Directives (Návrh Evropské komise o zavedení Směrnice o rovnosti) (Index : IOR 61/002/2013), <http://www.amnesty.org/en/library/asset/IOE61/002/2013/en/bbf813ce-2ebf-471f-8fa8-541832eaf4e0/ior610022013en.pdf>

Amnesty International, Human Rights Here, Roma Rights Now. A wake-up call to the European Union (Lidská práva tady, lidská práva teď. Alarm pro Evropskou unii) (Index: EUR 01/002/2013). <http://www.amnesty.org/en/library/info/EUR01/002/2013/en>

¹⁰⁰ Amnesty International, Submission to the European Commission on the implementation of the Equality Directives (Návrh Evropské komise o zavedení Směrnice o rovnosti) (Index : IOR 61/002/2013), kapitola 1.3, s. 12, <http://www.amnesty.org/en/news-and-updates/report/submission-european-commission-implementation-equality-directives-2013-04-02>

¹⁰¹ Pro úplný přehled o problémech týkajících se implementace rámcového rozhodnutí a další informace o Maďarsku viz Amnesty International, Submission to the European Commission and the Council of the European Union on the Framework Decision on Racism and Xenophobia (Návrh Evropské komise a Radě Evropské unie o rámcovém rozhodnutí o boji proti rasismu a xenofobii) (IOR 51/001/2013), viz Amnesty International, Amnesty International submission to the European Commission and the Council of the European Union on the Framework Decision on racism and xenophobia (Návrh Amnesty International Evropské komise a Radě Evropské unie o rámcovém rozhodnutí o boji proti rasismu a xenofobii) (rámcové rozhodnutí Rady 2008/913/JHA), 2013, <http://www.amnesty.org/en/library/info/IOE52/001/2013/en>

¹⁰² European Commission Joint Report on the application of Council Directive 2000/43/EC of 29 June 2000 implementing the principle of equal treatment between persons irrespective of racial or ethnic origin ('Racial Equality Directive') and of Council Directive 2000/78/EC of 27 November 2000 establishing a general framework for equal treatment in employment and occupation ('Employment Equality Directive' (Společná zpráva Evropské komise o uplatnění směrnice Rady 2000/43/EC z 29. června 2000 zavádějící princip rovného zacházení s osobami bez ohledu na jejich rasový nebo etnický původ ['Směrnice o rovnosti'] a směrnice Rady 2000/78/EC z 27. listopadu 2000 zavádějící obecný rámec pro rovné zacházení v zaměstnávání ['Směrnice o zaměstnávání', 2014, http://ec.europa.eu/justice/discrimination/files/com_2014_2_en.pdf

¹⁰³ Evropská komise, Report on the implementation of Council Framework Decision 2008/913/JHA on combating certain forms and expressions of racism and xenophobia by means of criminal law, (Zpráva o implementaci Rámcového rozhodnutí Rady číslo 2008/913/JHA o boji proti určitým formám a projevům rasismu a xenofobie prostřednictvím trestního zákona) http://ec.europa.eu/justice/fundamental-rights/files/com_2014_27_en.pdf

**CHCI
POMÁHAT**

**AŽ UŽ V OSTŘE SLEDOVANÉM KONFLIKTU,
NEBO V ZAPOMENUTÉM KOUTU PLANETY,
AMNESTY INTERNATIONAL BOJUJE ZA
SPRAVEDLNOST, SVOBODU A DŮSTOJNOST
A SNAŽÍ SE ZÍSKAT POPORU VEŘEJNOSTI
K VYBUDOVÁNÍ LEPŠÍHO SVĚTA**

CO MŮŽETE UDĚLAT?

Aktivisté po celém světě ukazují, že je možné postavit se nebezpečným silám, které podřývají lidská práva. Staňte se součástí tohoto hnutí. Bojujte proti těm, kteří šíří strach a nenávist.

- Přidejte se k Amnesty International a staňte se součástí celosvětového hnutí, které bojuje za skoncování s porušováním lidských práv. Pomozte nám změnit svět.
- Přispějte na podporu práce Amnesty International.

Společně můžeme být lépe slyšet.

☐ Mám zájem o zaslání bližších informací o tom, jak se stát členem Amnesty International

jméno

adresa

země

email

☐ Chci přispět Amnesty International (příspěvky jsou přijímány v CZK, UK£, US\$ nebo €)

částka

příspěvek strhněte z mé karty

Visa ☐

Mastercard ☐

číslo

konec platnosti

podpis

Tento formulář prosím odevzdejte v kanceláři Amnesty International ve Vaší zemi.

Kanceláře Amnesty International po celém světě najdete zde:

www.amnesty.org/en/worldwide-sites

Pokud ve Vaší zemi není kancelář Amnesty International, odešlete prosím tento formulář na adresu:

Amnesty International, International Secretariat, Peter Benenson House,
1 Easton Street, London WC1X 0DW, United Kingdom

amnesty.org

“ŽÁDÁME SPRAVEDLNOST”

NESCHOPNOST EVROPY OCHRÁNIT ROMY PŘED RASOVĚ MOTIVOVANÝM NÁSILÍM

Mnoho z 10 až 12 milionů evropských Romů čelí zvýšené hrozbě rasově motivovaného násilí a diskriminace. Je jim odepřen přístup k základním službám a kvůli lhostejnosti nebo otevřenému nepřátelství ze strany policie a jiných státních institucí se jim nedostává odčinění v případech porušení lidských práv. Mnoho Romů se proto cítí ponecháno napospas hrozbám násilí.

Podmínky, v nichž jsou mnozí Romové nuceni žít, jsou průkazným svědectvím mnohaletého oficiálního zanedbávání a diskriminace. Představitelé místní samosprávy, jednotlivých států i Evropské unie (EU) nicméně zdaleka nepřiznávají, že tato situace je výsledkem jejich neschopnosti zajistit Romům lidská práva, a naopak podněcují předsudky a netoleranci tvrzeními, že jsou Romové sociálně vyloučení vlastní vinou.

Státním orgánům, zejména pak policii, se často nedaří Romy ochránit a zajistit důkladné prošetření zločinů, které vůči nim byly spáchány tak, aby byly odhaleny skryté rasové nebo diskriminační motivy. Někteří policisté jsou rovněž přímo zodpovědní za rasově motivované násilí, obtěžování romských komunit a používání nepřiměřené síly proti nim, a to i v případech nuceného vystěhování.

Tento brífink zkoumá násilí z nenávisti a obtěžování Romů státními a nestátními subjekty prostřednictvím typických případů ve třech zemích – České republice, Francii a Řecku. Brífink uzavírá několik doporučení apelujících na národní vlády a instituce EU, aby podnikly naléhavě nutné kroky k zastavení diskriminace, násilí a obtěžování Romů.

amnesty.org

Index: EUR 01/007/2014
Duben 2014

AMNESTY
INTERNATIONAL

